

Hänsynen till forn- och kulturlämningar Resultat från Hänsynsuppföljning Kulturmiljöer 2013

Cecilia Ulfhielm

© Skogsstyrelsen, Maj 2014

Författare

Cecilia Ulfhielm

Omslagsbild

Cecilia Ulfhielm

Upplaga

Finns endast som pdf-fil för egen utskrift

Best nr

1860

Skogsstyrelsens böcker och broschyrer
551 83 Jönköping

Innehåll

Förord	5
Sammanfattning	6
Hänsynsuppföljning kulturmiljöer (HK)	7
Lagar och förordningar	8
Kulturmiljölagen	8
Skogsvårdslagen	9
Tidigare undersökningar	10
Resultat 2013	11
Lämningstyper	11
Forn- och kulturlämningar	12
Typ av påverkan	15
Utmärkning med kulturstubbar och KMV band	23
Villkorsområde	25
Biologiskt kulturarv	26
Registrerad hänsyn på avverkningsanmälan och ärendehistorik	27
Hänsyn på avverkningsnivå	27
Avslutande reflektion	29
Litteratur/källförteckning	31
Bilagor	32
Bilaga 1 Fältinstruktion för HK-inventering	33
Bilaga 2 Inventeringsblankett	48
Bilaga 3 Riksantikvarieämbetets kontrollinventering	50

Förord

Den svenska skogspolitiken vilar på en jämställdhet mellan produktionsmålet och miljömålet. Med miljömålet avses bland annat att biologisk mångfald och genetisk variation säkras samt att kulturmiljövärden och estetiska värden värnas. Att skyddet för kulturmiljövärden är viktigt visas också i generationsmålet Levande skogar där hänsynen till kulturmiljön ingår som ett av fyra etappmål.

Skogsstyrelsen verkar för att uppnå dessa mål genom bland annat tillsyn, råd och stöd, produkter och tjänster samt genom att beskriva tillståndet i skogen och återkoppla till verksamhetsutövarna.

Rapporten ingår i Skogsstyrelsens rapportserie vilket innebär att tolkningar, slutsatser och förslag är författarens egna och inte nödvändigtvis överensstämmer med Skogsstyrelsens.

Gävle 28 maj 2014

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'E. Ulf', written in a cursive style.

Sammanfattning

Denna rapport redovisar resultatet från 2013 års Hänsynsuppföljning Kulturmiljöer (HK).

Totalt inventerades 458 avverkningar under 2013. Av dessa avverkningar ingår 372 stycken i resultatsammanställningen. Bortfallet var betydligt mindre 2013 än 2012. Anledningen till bortfall kan bland annat utgöras av felaktiga utlottningar och registreringar samt avverkningar som överhuvudtaget inte har berört forn- eller kulturlämningar. Sammanlagt innehöll de 372 registrerade avverkningarna 1105 forn- och kulturlämningar vilket ger ett medeltal på 3 lämningar/avverkning.

Inventeringen har skett på tre år gamla avverkningar jämnt spridda över landet och med en jämn fördelning av lämningstyper som speglar den verkliga förekomsten av lämningstyper i skogen. Samtliga forn- och kulturlämningar var vid tillfället för avverkningen kända och registrerade i Riksantikvarieämbetets Fornminnesinformationssystem (FMIS) eller Skogsstyrelsens Skog och Historia-databas. Lämningar som påträffades i samband med avverkningen eller efter det att avverkningsanmälan registrerats hos Skogsstyrelsen och därefter registrerats i Skog och Historia-registret eller FMIS har inte ingått i undersökningen.

Resultatet visar att 48 procent eller 525 av 1 105 av alla forn- och kulturlämningar hade påverkats eller skadats i samband med föryngringsavverkning och föryngringsåtgärder. Av dessa var 46 procent (243 stycken) skadade eller grovt skadade. I de fall det fanns ett av Länsstyrelsen beslutat villkorsområde till fornlämningen var 63 stycken eller 63 procent påverkade eller skadade. Trots att 30 procent av villkorsområdena var utmärkta med kulturstubbar så hade 60 procent av dessa områden påverkats eller skadats. Resultatet utgör ett medelvärde av de inventerade lämningarna. Det är inte ett skattat medelvärde för hela landet.

Av de åtgärder som vidtas från avverkningen till dess att föryngringsåtgärderna är genomförda verkar markberedning vara det som påverkar hänsynen mest negativt. I de fall markberedningen hade påverkat forn- och kulturlämningarna (196 stycken), var 72 procent skadade eller grovt skadade. Avverkningsrester är den näst vanligaste påverkansfaktorn men endast i 13 procent av fallen hade dessa bedömts orsaka skador eller grova skador. Körskador (231 stycken), avverkningsrester (222 stycken) och markberedning (196 stycken) är de vanligaste betygssatta påverkansfaktorerna på forn- och kulturlämningar i skogen. Plantering är annars den i särklass vanligaste påverkansfaktorn, 257 forn- och kulturlämningar hade planterats i 2013 års inventering.

Hänsynsuppföljning Kulturmiljöer (HK)

Skogsstyrelsen och Riksantikvarieämbetet genomförde under 2012 den första gemensamma hänsynsinventeringen av forn- och kulturlämningar, Kulturpolytax (KP). Under 2013 bytte KP namn till Hänsynsuppföljning Kulturmiljöer (HK).

HK utförs tre år efter avverkning och omfattar kända och registrerade forn- och kulturlämningar. Urvalet görs mot 3 år gamla registrerade faktiska avverkningar i NAVET (Skogsstyrelsens IT-stöd för ärendehantering) som matchar träffar mot FMIS och Skog och Historia-registret. Detta innebär att samtliga inventerade forn- och kulturlämningar ska ha varit kända och registrerade vid tillfället för avverkningen. Lämningar som påträffats i samband med avverkningen eller därefter ingår inte i sammanställningen. Vidare ingår inte heller ett antal lämningstyper i FMIS eller Skog och Historia-registret som bedöms som icke relevanta, till exempel fornlämningsliknande bildning/lämning samt fyndplats. Varje år ska totalt cirka 400 objekt/avverkningar inventeras fördelade på 80 objekt/avverkningar per region (Skogsstyrelsens indelning till och med 2013). Inventeringen eftersträvar en jämn geografisk spridning och en jämn spridning av lämningstyper som speglar de faktiska förhållandena.

Varje enskild forn- och kulturlämning samt tillhörande villkorsområde betygssätt separat, detta för att en lämning inte ska kunna ”fälla en hel avverkning”. Varje enskild forn- och kulturlämning får därmed ett eget betyg, vilket innebär att det går att få fram statistik för varje enskild lämning utifrån bland annat påverkansfaktorer och uppmärkning. I de fall Länsstyrelsen har angett ett villkorsområde inventeras och betygssätts även detta. Vid inventeringen och på registreringsblanketten används betygsskalan 1–4 (se bilaga 1). De resultat som presenteras utgör ett medelvärde av de inventerade lämningarna. Det är med andra ord inte ett skattat medelvärde för hela landet.

Som kvalitetssäkring genomför inventerarna varje år en kalibreringsövning. Vidare genomför Riksantikvarieämbetet en kvalitetskontroll på 40–50 avverkningar där eventuella avvikelser från KP-inventeringen noteras och analyseras (se bilaga 3).

Lagar och förordningar

Forn- och kulturlämningar skyddas och omfattas av i huvudsak två lagstiftningar, ”Kulturmiljölagen (1988:950) och Skogsvårdslagen (1979:429).

Kulturmiljölagen

Fornlämningar skyddas av Kulturmiljölagen. Dess inledande bestämmelser säger att det är en nationell angelägenhet att skydda och vårda kulturmiljön och att ansvaret för kulturmiljön delas av alla. Såväl enskilda som myndigheter ska visa hänsyn och aktsamhet mot kulturmiljön. Den som planerar eller utför ett arbete ska se till att skador på kulturmiljön undviks eller begränsas.

Bestämmelserna i denna lag syftar till att tillförsäkra nuvarande och kommande generationer tillgång till en mångfald av kulturmiljöer.

Definitionen av en fornlämning är; ”lämningar efter människors verksamhet under forna tider, som har tillkommit genom äldre tiders bruk och som är varaktigt övergivna”. Som exempel på fornlämningar nämns;

1. gravar, gravbyggnader och gravfält samt kyrkogårdar och andra begravningsplatser,
2. resta stenar samt stenar och bergytor med inskrifter, symboler, märken och bilder samt andra ristningar eller målningar,
3. kors och minnesvårdar,
4. samlingsplatser för rättskipning, kult, handel och andra allmänna ändamål,
5. lämningar av bostäder, boplatser och arbetsplatser samt kulturlager som uppkommit vid bruket av sådana bostäder eller platser, liksom lämningar efter arbetsliv och näringsfång,
6. ruiner av borgar, slott, kloster, kyrkobyggnader och försvarsanläggningar samt av andra byggnader och byggnadsverk,
7. färdvägar och broar, hamnanläggningar, vårdkasar, vägmärken, sjömärken och likartade anläggningar för samfärdslinor samt gränsmärken och labyrinter, och
8. fartygslämningar.

Fornlämningar är också naturbildningar som ålderdomliga bruk, sägner eller märkliga historiska minnen är knutna till liksom lämningar efter äldre folklig kult. Den viktigaste ändringen i den nya Kulturmiljölagen från och med 1 januari 2014 är att lämningen inte får ha tillkommit 1850 eller senare för att bedömas som fornlämning det vill säga ett ytterligare åldersrekvisit har införts. Är den yngre än 1850 bedöms den som en ”övrig kulturlämning” och omfattas därmed av skogsvårdslagen (SvL). Till en fornlämning hör också ett så stort område på marken, sjö- eller havsbotten som behövs för att bevara fornlämningen och ge den ett tillräckligt utrymme med hänsyn till dess art och betydelse. Detta område benämns fornlämningsområde. Det är även förbjudet att utan tillstånd rubba, ta bort, gräva ut, täcka över eller genom bebyggelse, plantering eller på annat sätt ändra eller skada en fornlämning.

Ändringen av kulturmiljölagen och har inte påverkat inventeringsresultaten i och med att HK inventeringen samt de skogliga åtgärderna utfördes före den 1 januari 2014.

Skogsvårdslagen

Skogsvårdslagen redogör i 30 § för den miljöhänsyn skogsbruket ska ta till kulturlämningar och kulturmiljöer som inte omfattas av KML. Skogsstyrelsen har ansvaret för tillsynen av dessa. Skogsvårdslagen täcker såväl fysiska kulturlämningar som biotoper (det biologiska kulturarvet).

I de allmänna råden ges exempel på vad som avses med kulturlämningar och kulturmiljöer i skogen. Kulturlämningar saknar skyddsområde motsvarande fornlämningsområde. Skador till följd av skogsbruksåtgärder ska undvikas eller begränsas i och invid hänsynskrävande biotoper och kulturmiljöer i skogen. Med uttrycket ”skador ska undvikas eller begränsas” avses i föreskrifterna att skador ska undvikas helt, om det är möjligt inom ramen för intrångsbegränsningen, eller i annat fall begränsas så långt det är möjligt inom denna ram. Dock anges att hänsynen inte får vara så ingripande att pågående markanvändning, det vill säga ett brukande av skogen, avsevärt försvåras. Eventuella skador ska också vara försumbara.

Vanliga typer av kulturlämningar är; kolbottnar och tjärdalar, husgrunder, röjningsrösen, kvarnar, sågar och anordningar för flottning.

Bild 1. Kalkugn tillhörande Kratte masugn. Foto. Cecilia Ulfhielm.

Tidigare undersökningar

Tidigare inventeringar som genomfördes av Riksantikvarieämbetet visade att skogsbruket orsakade omfattande skador på forn- och kulturlämningar. Vid en inventering av 170 registrerade fornlämningar i skogsmark i Kalmar, Värmland och Västerbottens län 2005 framkom att 38 procent av fornlämningarna och 60 procent av villkorsområdena hade skadats i samband med avverkning. För de områden som även markberetts hade 87 procent av villkorsområdena utsatts för åverkan (RAÄ 2006).

Under 2006 genomfördes en nationell skadeinventering i samarbete mellan Riksantikvarieämbetet och Skogsstyrelsen med medel från Miljömålsrådet. Skadeinventeringen utfördes i de 18 län som inte berördes av Riksantikvarieämbetets skadeinventering från 2005 (se ovan). Inventeringen omfattade 240 fornlämningar. Resultatet visade att 43 procent av de fornlämningar som låg inom områden som avverkats hade utsatts för någon form av åverkan. När det gäller fornlämningar som låg inom områden som avverkats och markberetts var denna siffra 65 procent. Andelen villkorsområden med skador efter avverkning resp. markberedning låg på en fortsatt mycket hög nivå, 56 respektive 83 procent (Dolk Fröjd & Norman 2007).

Under åren 2008–2011 genomförde Skogsstyrelsen P3-inventeringen som registrerade hänsynen till kulturlämningar i samband med skogliga åtgärder 3 år efter avverkning. Inventeringarna visade att ungefär två av fem områden med kulturlämningar hade utsatts för negativ påverkan vid föryngringsavverkning och föryngringsåtgärder. Av de åtgärder som vidtogs verkade markberedning vara det som påverkade hänsynen mest. I de fall där markberedning var genomförd hade över hälften (54 procent) av kulturmiljöerna utsatts för stor negativ påverkan medan motsvarande andel var 6–7 procent där markberedning inte utförts (Eriksson, Lundh & Ulfhielm 2012).

KP-resultaten från 2012 års inventering visade på att 44 procent av alla forn- och kulturlämningar hade påverkats eller skadats i samband med föryngringsavverkning och föryngringsåtgärder. Av dessa var 49 procent skadade eller grovt skadade. I de fall det fanns ett av Länsstyrelsen beslutat villkorsområde till fornlämningen var 69 stycken eller 70 procent påverkade eller skadade. Trots att 35 procent av villkorsområdena var utmärkta med kulturstubbar så hade 50 procent av dessa områden påverkats eller skadats. Av de åtgärder som hade vidtagits från avverkningen till dess att föryngringsåtgärderna var genomförda var det markberedning som påverkade hänsynen mest negativt. I de fall markberedningen hade påverkat forn- och kulturlämningarna (128 stycken), var 75 procent skadade eller grovt skadade. Avverkningsrester var den vanligaste påverkansfaktorn men i endast 15 procent av fallen hade dessa bedömts orsaka skador eller grova skador. Avverkningsrester (157 stycken), körskador (156 stycken) och markberedning (128 stycken) var de vanligaste påverkansfaktorerna på forn- och kulturlämningar i skogen (Ulfhielm 2013).

Resultat 2013

Sammanlagt lottades 458 objekt/avverkningar ut till inventering. Med erfarenhet från 2012 års inventering och det stora bortfall som då skedde utlottades ett större antal objekt/avverkningar för att täcka eventuella bortfall. Av de utlottade objekten ingår 372 stycken i resultatsammanställningen. Bortfallet beror bland annat på att lämningarna inte var kända vid avverkningstillfället, felaktiga utlottningar och registreringar samt att avverkningen inte berörde några forn- och kulturlämningar. Totalt inventerades och registrerades 1 105 forn- och kulturlämningar vilket innebär att den genomsnittliga avverkningen omfattade tre forn-och/eller kulturlämningar.

Om slutresultatet hade redovisats på avverkningsnivå vilket var fallet i gamla P3-inventeringarna (2008–2011) hade andelen avverkningar med påverkade/skadade lämningar uppgått till 272 eller 73 procent, det vill säga tre fjärdedelar av alla avverkningar påverkar och skadar kända och registrerade forn- och kulturlämningar.

Bild 2. Del av femstenarör från tidigt 1700-tal med fällskador. Foto. Cecilia Ulfhielm.

Lämningstyper

Sammanlagt ingår 63 olika lämningstyper i undersökningen. Olika typer av lämningar förekommer olika ofta. Husgrunder, kolningsanläggningar, fångstgropar och röjningsrösen, var de vanligaste typerna av forn- och kulturlämningarna som inventerades. I kategorin kolningsanläggningar ingår kolbottnar efter liggmilor och resmilor men även kolningsgropar.

Det finns skillnader i påverkansgrad beroende på lämningstyp. Husgrunder, hägnader och gruvhål/gruvområden är de lämningstyper som har den största andelen opåverkade objekt medan boplatser, kolningsanläggningar, fossila åkrar och tjärdalar har störst

andel med skada/grov skada. När det gäller påverkan, det vill säga den lägre graden av skada utgör lägenhetsbebyggelse, boplatser, kolningsanläggningar och röjningsrösen den största andelen. Denna påverkan utgörs till stor del av nedrisning och lättare körskador som uppstått vid körningar inom de yttäckande områdena. Noterbart är att både boplatser och kolningsanläggningar återfinns bland de lämningskategorier som både påverkas och skadas i störst omfattning.

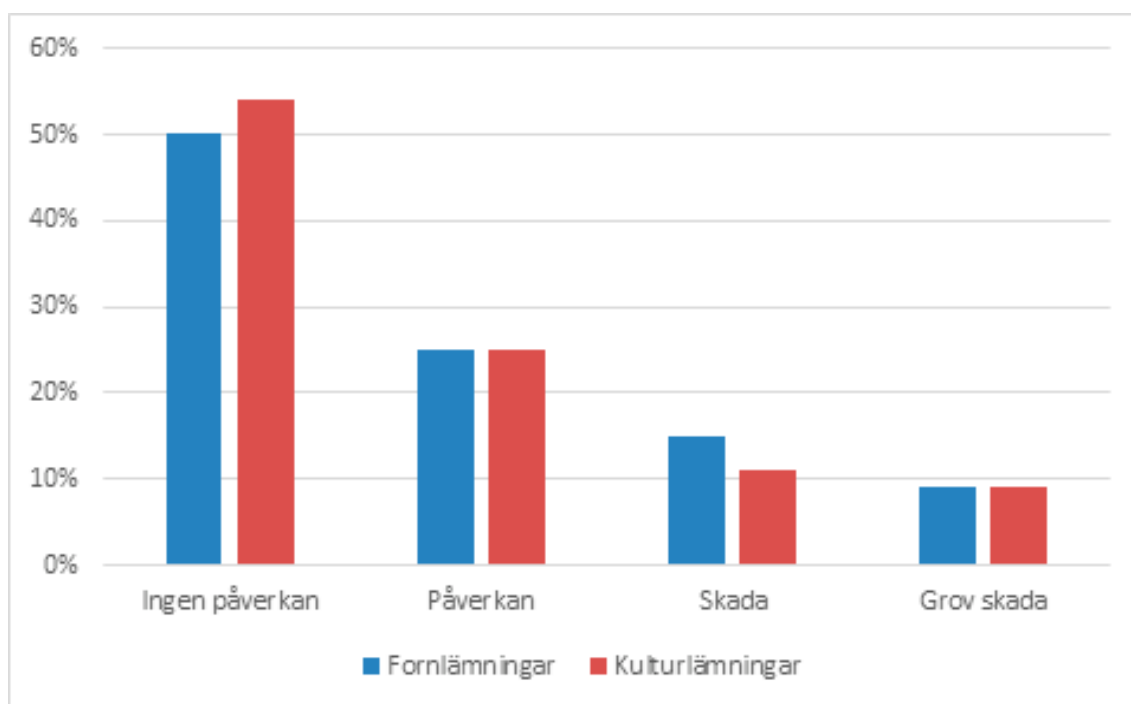
Lämningsstyp	Andel	Opåverkade	Påverkade	Skadade/ Grov skada
Husgrunder	15 %	70 %	17 %	13 %
Kolningsanläggningar/område med skogsbrukslämningar	15 %	44 %	28 %	29 %
Fångstgrop/fångstgropssystem	10 %	57 %	25 %	18 %
Fossil åker/område med fossil åker	9 %	36 %	24 %	40 %
Lägenhetsbebyggelse	7 %	36 %	45 %	19 %
Röjningsröse	7 %	51 %	28 %	20 %
Gravar/gravfält	6 %	61 %	19 %	20 %
Hägnad	3 %	76 %	24 %	8 %
Tjärdal	3 %	52 %	16 %	32 %
Gruvhål/gruvområden	3 %	68 %	22 %	10 %
Boplatser/boplatsgropar	2 %	15 %	37 %	48 %

Tabell 1. Grad av hänsyn beroende på lämningsstyp. Resultat från HK 2013.

Forn- och kulturlämningar

HK-inventeringen visar att det finns skillnader i tagen hänsyn beroende på om det är en fornlämning eller övrig kulturlämning som berörs av den skogliga åtgärden. Tvärtom vad man kan tro så är hänsynen bättre till övriga kulturlämningar än till fornlämningar. Denna skillnad beror inte på att hänsynen bedömts ”strängare” för de fornlämningar som ingått i undersökningen då alla lämningar har bedömts efter samma kriterier. Skillnaden kan inte heller förklaras med att skogsbruket lättare känner igen vissa lämningstyper. Kolbottnar och tjärdalar är ofta väl synliga och mycket lätta att känna igen men trots detta påverkas/skadas dessa lämningskategorier i 56 respektive 48 procent av fallen.

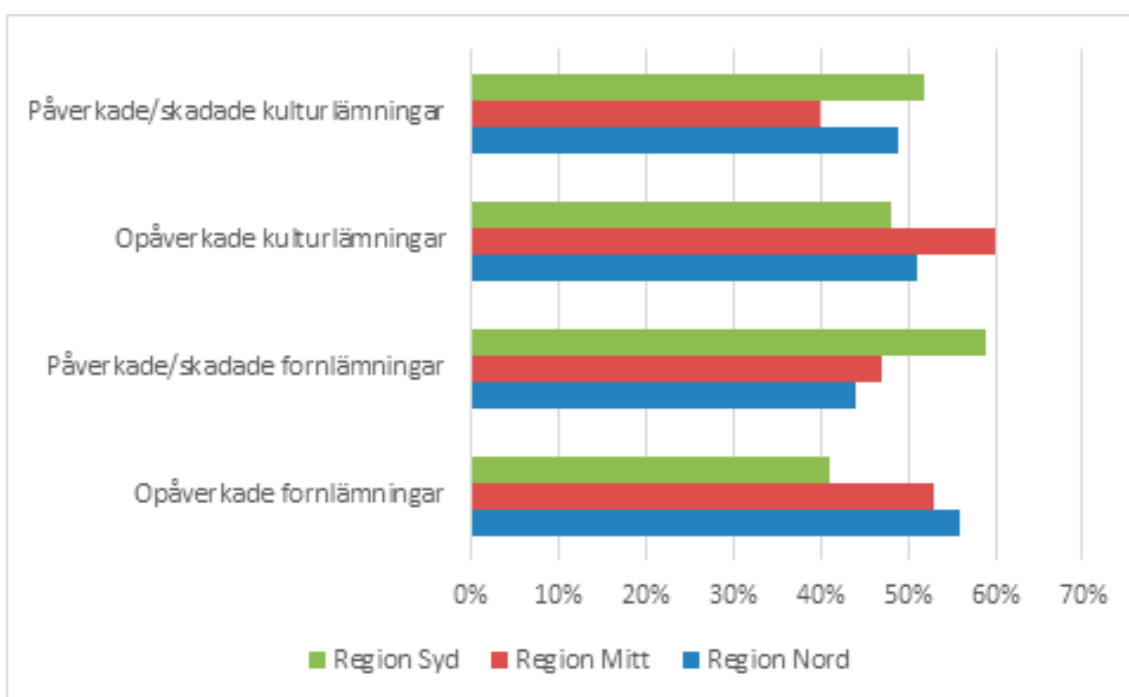
Sammanlagt har 50 procent av alla fornlämningar påverkats eller skadats i samband med skogliga åtgärder medan motsvarande siffra för kulturlämningar är 46 procent. Däremot förekommer inga skillnader när det gäller påverkan (betyg 2) och grov skada (betyg 4) utan skillnaden återfinns på nivån ”skada” vilket motsvarar betyg 3.

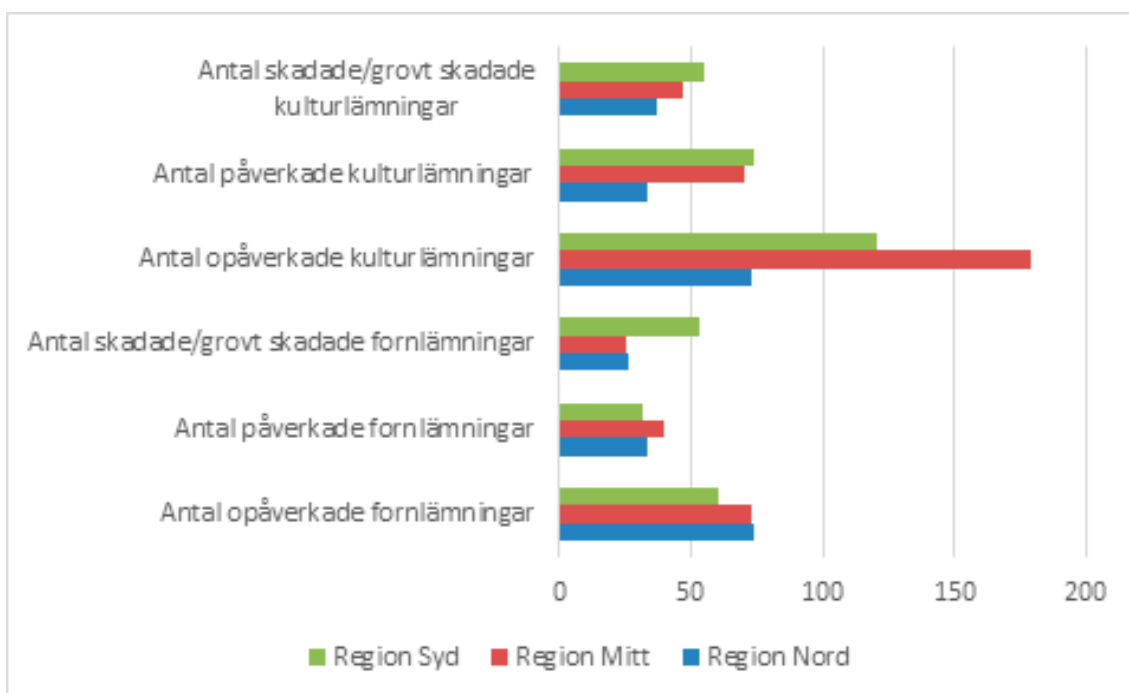
Figur 1. Fördelningen av påverkade/skadade forn- och kulturlämningar. Resultat från HK 2013.

Regionala skillnader

Vid en analys av resultaten på regionnivå kan man konstatera att skillnaden i tagen hänsyn med utgångspunkt från antikvarisk status varierar över riket. I region Nord (Norrbotten, Västerbotten, Västernorrland och Jämtlands län) är hänsynen bättre till fornlämningar än till kulturlämningar, 56 procent opåverkade fornlämningar jämfört med 51 procent opåverkade kulturlämningar. I region Mitt (Gävleborg, Dalarna, Uppsala, Stockholm, Södermanland, Gotland, Västmanland, Örebro och Värmland) och region Syd (Västra Götaland, Östergötland, Kalmar, Jönköping, Kronoberg, Halland, Blekinge och Skåne) är hänsynen däremot bättre till kulturlämningar än till fornlämningar. Denna skillnad kan eventuellt förklaras med den stora förekomsten av yttäckande fornlämningar i mellersta och södra Sverige.

Figur 2. Fördelning av opåverkade och påverkade/skadade forn- och kulturlämningar på regionnivå. Resultat från HK 2013.

Figur 3. Fördelningen av påverkan/skador baserat på forn- eller kulturlämning och region. Resultat från HK 2013.

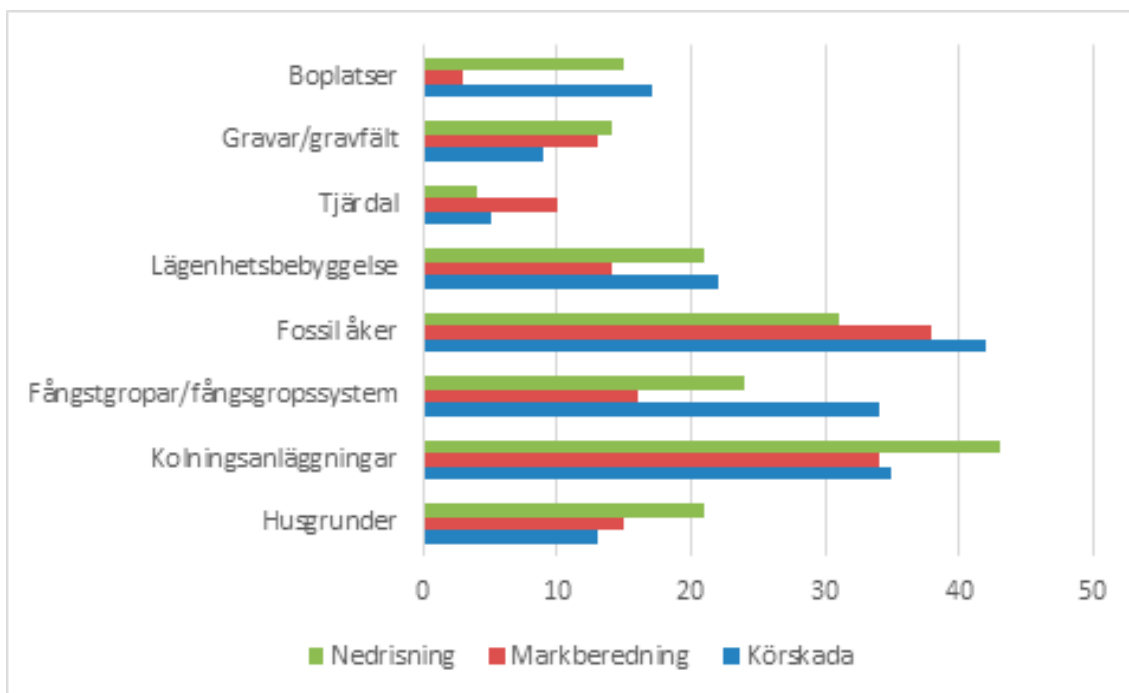
Bild 3. Kvarlämnad sälg på kolarkoja. Foto. Brita Asplund.

Typ av påverkan

I HK-inventeringen registreras påverkan från körning, markberedning, avverkningsrester, vindfällan, annat (till exempel hyggesbränning och stubbskörd) samt annan än skoglig (till exempel kraftledningsgator och vindkraftverk). Resultaten från "Annan än skoglig" ingår inte i sammanställningen av resultaten.

Nytt för 2013 års inventering är att påverkansfaktorerna basväg, plantering och avlägg inte betygsätts utan endast besvaras med "Ja" eller "Nej". Detta medför att dessa påverkansfaktorer inte ingår i resultatsammanställningen. Hänsynen bedöms efter en 4-gradig skala där betyg 1 betyder "Ingen, alternativt positiv påverkan på lämningen". Med detta avses att ingen negativ påverkan eller skada har uppstått samt att åtgärder kan ha vidtagits för att förstärka hänsynen till lämningarna. Betyg 2 innebär "Liten negativ påverkan/ringa åverkan". Typexempel på betyg 2 är nedrisning, det vill säga det ligger ris på lämningarna men de är fortfarande synliga, mindre körspår och tryckpåverkan. Betyg 3 är detsamma som "Negativ påverkan/skada". Exempel på skador som ges betyg 3 är stenar som rubbats i utkanten av till exempel gravanläggningar, djupare körspår

och markberedningsspår som dock inte påverkar kulturlager. Skadorna ska även vara möjliga att återställa. Betyg 4, ”Stor negativ påverkan/grov skada” ges till de forn- och kulturlämningar som bedöms så pass skadade att de inte går att återställa och där skadan anses påverka det vetenskapliga informationsinnehållet. Exempel på grova skador är markberedningsskador i lämningar och anläggningar samt körskador som blottlagt kulturlager. För utförligare information om betygssättningen av hänsynen se bilaga 1.

Figur 4. Antal påverkade och skadade forn- och kulturlämningar fördelat på lämningstyp och åtgärd. Resultat från HK 2013.

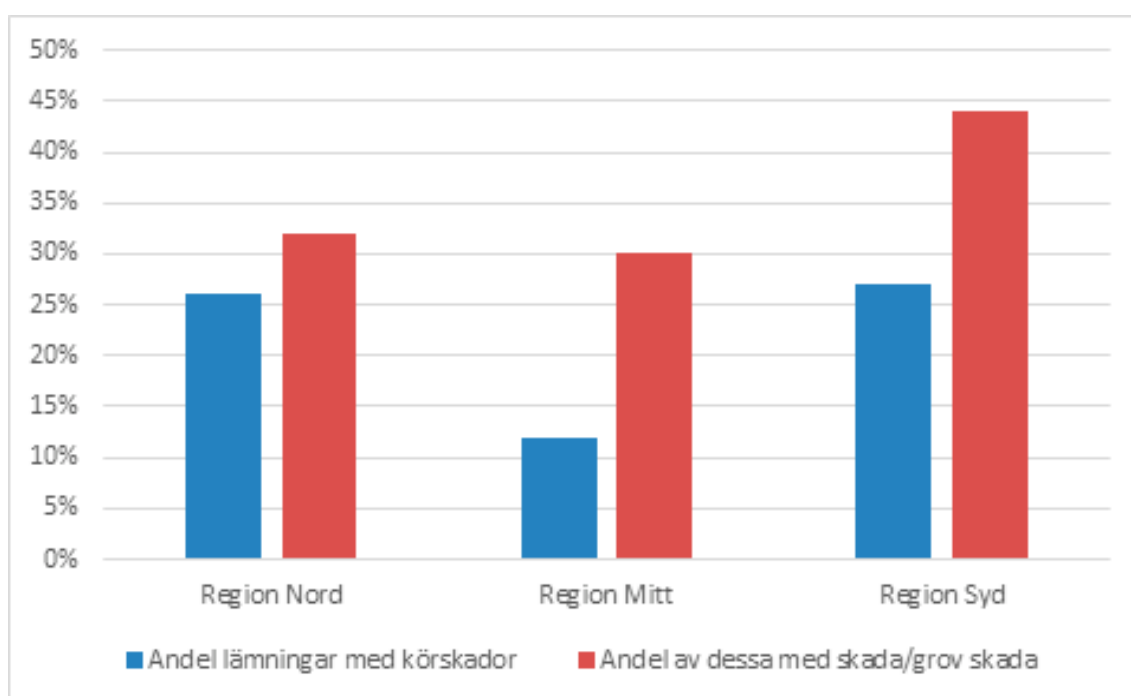
Körskador och basvägar

Bild 4. Lägenhetsbebyggelse i Västra Götaland med grova körskador. Foto Cecilia Ulfhielm.

De vanligaste skadorna uppstår vid de många körningarna som sker i samband med avverkning, föryngringsarbete och gallring. Den maskin som vanligtvis förorsakar de största körskadorna är skotaren då den ofta är tungt lastad och kör vid sidan om det risbäddade området som skördaren kör på. De skador som kan uppstå i samband med själva avverkningen kan lätt förhindras genom en bra planering, det vill säga att man inte lägger ut bas- och stickvägar över eller omedelbart invid en lämning.

Vid HK-inventeringen noterades totalt 231 forn- och kulturlämningar med körskador och av dessa var 37 procent skadade eller grovt skadade. När det gäller körskador finns regionala skillnader, både när det gäller andelen skadade men även i vilken grad de påverkats. Noterbart är att körskador var minst vanliga på forn- och kulturlämningar i region Mitt (12 procent), men av dessa var 30 procent skadade/grovt skadade. Detta kan jämföras med region Syd där 27 procent av alla lämningar hade utsatts för körskador varav 44 procent av dessa var skadade/grovt skadade.

Figur 5. Andelen forn- och kulturlämningar med körskador samt andelen av dessa med skador/grova skador. Resultat från HK 2013.

Andelen forn- och kulturlämningar som påverkats av basvägar var förhållandevis liten, 15 stycken eller 1 procent.

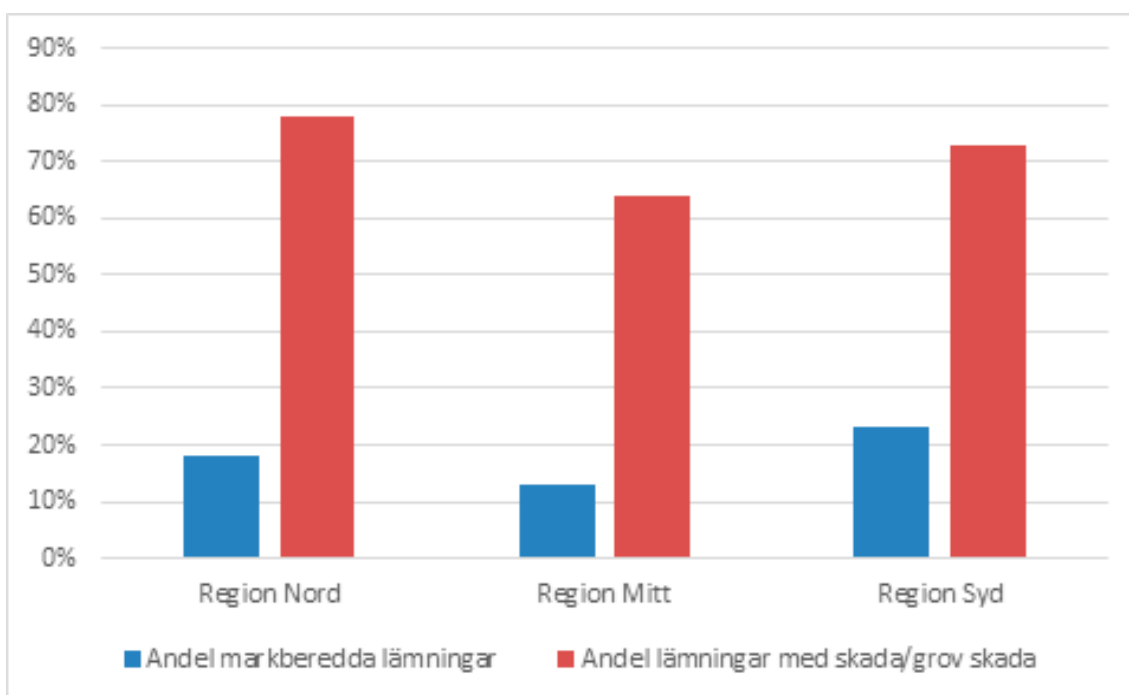
Markberedning

Bild 5. Kolarkoja i Gävleborgs län med grova markberedningsskador. Foto Cecilia Ulfhielm.

Markberedning på eller invid en fast fornlämning kräver alltid tillstånd från Länsstyrelsen. Det normala är att tillstånd inte ges även om länsstyrelserna hanterar frågan på lite olika sätt. Markberedning är den åtgärd som påverkar betyget på forn- och kulturlämningarna mest negativt. Totalt hade 18 procent (196 stycken) av alla inventerade forn- och kulturlämningar utsatts för markberedning och av dessa var 72 procent skadade eller grovt skadade. Problemet med markberedda forn- och kulturlämningar borde vara förhållandevis enkelt att lösa jämfört med de körskador som uppstår i samband med avverkning och skotning. Om traktordirektiv, eventuella beslut och meddelanden följde med i hela ärendekedjan samt om maskinförarna utbildades skulle troligen andelen markberedda lämningar minska radikalt. Detta i och med att maskinföraren inte behöver köra på just den platsen vilket ibland är nödvändigt vid avverkning eller skotning.

Andelen forn- och kulturlämningar som markbereds varierar stort i riket, från 13 procent i region Mitt till 23 procent i region Syd. Men när markberedning sker så är andelen skador/grova skador hög över hela landet. En möjlig orsak till skillnaden är att skogsbruket inom vissa regioner medvetet avstår från markberedning när forn- och kulturlämningar berörs.

Figur 6. Andelen markerberedda forn- och kulturlämningar samt andelen av dessa med skador/grova skador. Resultat från HK 2013.

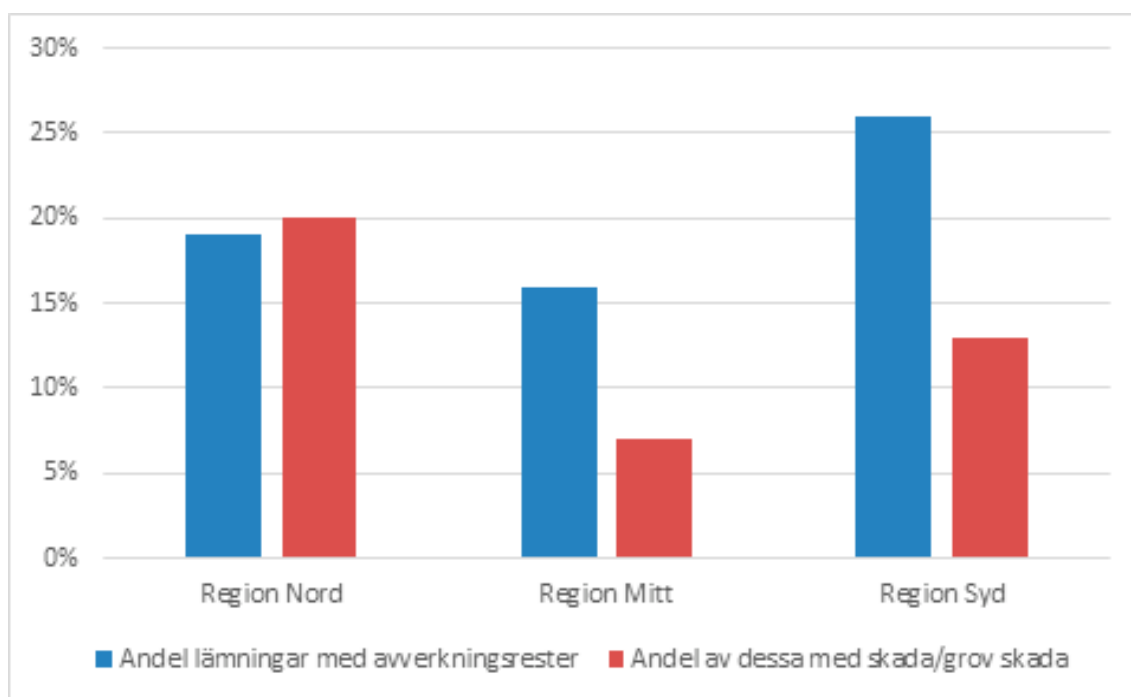
Avverkningsrester

Nedrisning är i detta sammanhang det minsta problemet även om det tillsammans med körskador är den vanligaste betygssatta påverkansfaktorn. 222 stycken eller 20 procent av alla inventerade lämningar hade registrerade avverkningsrester, men på endast 28 stycken eller i 13 procent av fallen bedömdes dessa ha orsakat skada eller grov skada. Nedrisning förekommer dessutom ofta i kombination med andra påverkansfaktorer, till exempel körskada och markberedning. I 71 eller 32 procent av fallen är nedrisning den enda påverkansfaktorn.

Bild 6. Överrisat röjningsröse i Dalarna. Foto Cecilia Ulfhielm.

I flera fall rörde det sig om stora grotupplägg som låg över lämningarna. Sett till riket så varierar siffrorna en hel del när det gäller andelen forn- och kulturlämningar med avverkningsrester. I region Nord är 19 procent av alla forn- och kulturlämningar påverkade av nedrisning, i region Mitt 16 procent och i Region Syd 26 procent. Den högre andelen i Syd beror troligen på mer yttäckande lämningstyper som till exempel fossil åker/röjningsröseområden (30 procent). Viktigt är dock att påpeka att i endast 3 av fallen var nedrisning den enda påverkansfaktorn. Sett till lämningar som klassificeras som punktobjekt var 26 procent av alla kolningsanläggningar påverkade av nedrisning vilket kan jämföras med 13 procent av tjärdalarna.

Figur 7. Andelen lämningar med avverkningsrester samt andel av dessa där avverkningsresterna bedömts orsaka skada/grov skada. Resultat från HK 2013.

Plantering

Plantering är en påverkansfaktor som bedöms i HK. Plantering av träd på eller invid en fornlämning är en tillståndspliktig åtgärd i och med att trädets rötter påverkar lämningarna på flera sätt, dels genom deras sätt att växa och dels då roten riskerar att skada lämningen vid eventuell stormfällning.

Inför 2013 års HK-inventering ändrades instruktionen och redovisningen till att plantering enbart skulle anges med ett Ja eller Nej. Detta med anledning av att det är svårt att vid inventeringstidpunkten avgöra vilken skada plantan har åstadkommit, den skada som skett vid planteringsstillfället eller den skada som kan komma att uppstå om cirka 50 år. Med anledning av detta ingår inte plantering (samt basvägar och avlägg) i sammanlagda resultatet då denna påverkansfaktor inte är möjlig att dela upp i påverkan/skada/grov skada.

Av de HK-inventerade forn- och kulturlämningarna hade det planterats på 257 stycken eller 23 procent av alla berörda lämningar. Om man väljer att räkna med plantering i slutsammanställningen över hänsynen till forn- och kulturlämningar så är hela 57 procent av alla fornlämningar påverkade/skadade (i och med att plantering är en tillståndspliktig åtgärd på fornlämningar). Inventeringen visar tydligt att lämningarna många gånger inte har markberetts men däremot planterats, både mitt i lämningarna såväl som i fornlämningsområdet.

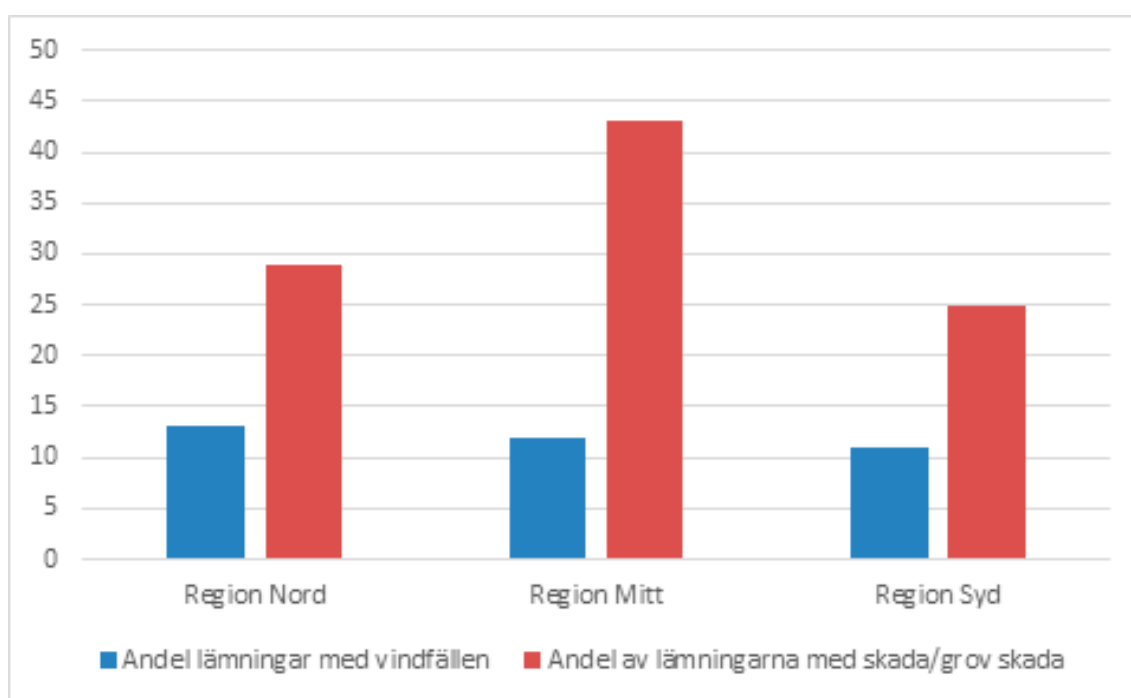
Vindfällan

Bild 7. Kvarlämnat träd i stenmur som blåst omkull. Foto. Cecilia Ulfhielm

Vid HK- inventeringen påträffades flera rotvältor som hade orsakat grova skador på forn- och kulturlämningarna. Resultatet visar tydligt hur viktigt det är vid planeringen av avverkningen att inte lämna naturhänsyn i form av träd på och intill lämningarna. Träden ska därför tas bort för att förhindra skador. De kvarlämnade träden kan även orsaka andra skador i form av rotsprängningar som förstör konstruktioner, denna typ av skador bedöms dock inte i HK.

Av de HK-inventerade forn- och kulturlämningarna hade 12 procent påverkats eller skadats av vindfällda träd och i 33 procent av dessa fall bedöms den negativa påverkan som skada eller grov skada. I 2013 års inventering finns inga nämnvärda regionala skillnader när det gäller andelen vindfällan (jmf Ulfhielm 2012). Däremot finns det skillnader i vilken grad av skada vindfället har orsakat. Man skulle kunna dra slutsatsen att det är vanligare att träd lämnas kvar mitt i lämningarna i region Mitt än i region Nord och Syd eftersom andelen skador och grova skador efter vindfällan är större där.

Figur 8. Andel skador och grova skador i de fall och skador har uppstått i samband med vindfällan. Resultat från HK 2013.

Avlägg

Avlägg är tillsammans med basvägar och ”Annat” den minst vanliga påverkansfaktorn, endast 16 stycken av forn- och kulturlämningarna hade påverkats/skadats av avlägg.

Bild 8. Avlägg och basväg över röjningsröse tillhörande fåbod. Foto Cecilia Ulfhielm.

Annat

Med påverkansfaktorn ”Annat” avses bland annat hyggesbränning, stubbskörd och dikningar. Sammanlagt hade 15 forn- och kulturlämningar påverkats eller skadats på grund av denna faktor. Av dessa var 53 procent skadade eller grovt skadade. Det är ingen vanlig påverkansfaktor men när den sker blir påverkan påtaglig.

Annan än skoglig

Med påverkansfaktorn ”Annan än skoglig” avses skador som inte har sitt ursprung i skogliga åtgärder. Det kan till exempel vara anläggande av vindkraftverk eller dragningar av kraftledningsgator. Orsaken till att denna påverkansfaktor finns med är att det bedöms som viktigt att få en helhetsbild över den hänsyn som tas till forn- och kulturlämningar.

I HK-inventeringen hade 60 stycken eller 5 procent av alla lämningar påverkats av en annan åtgärd än en rent skoglig. Viktigt är dock att notera att denna påverkansfaktor inte ingår i det sammanlagda resultatet. När påverkan har skett har den dock ofta skett i kombination med en skoglig åtgärd.

Utmärkning med kulturstubbar och KMV band

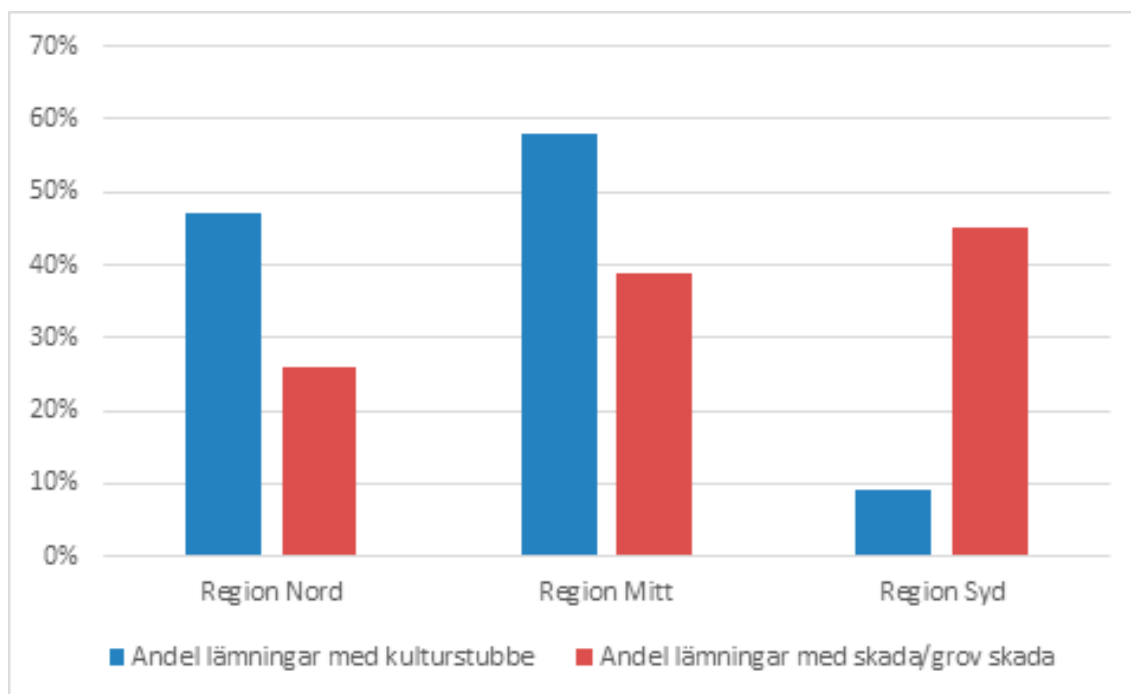
Med kännedom om forn- och kulturlämningar avses i HK-inventeringen att informationen fanns tillgängligt via FMIS eller Skog och Historia-databasen i samband med avverkningstillfället. Detta innebär att HK endast har inventerat kända och registrerade lämningar. Lämningar som påträffats i samband med avverkningen eller därefter har inte ingått i undersökningen.

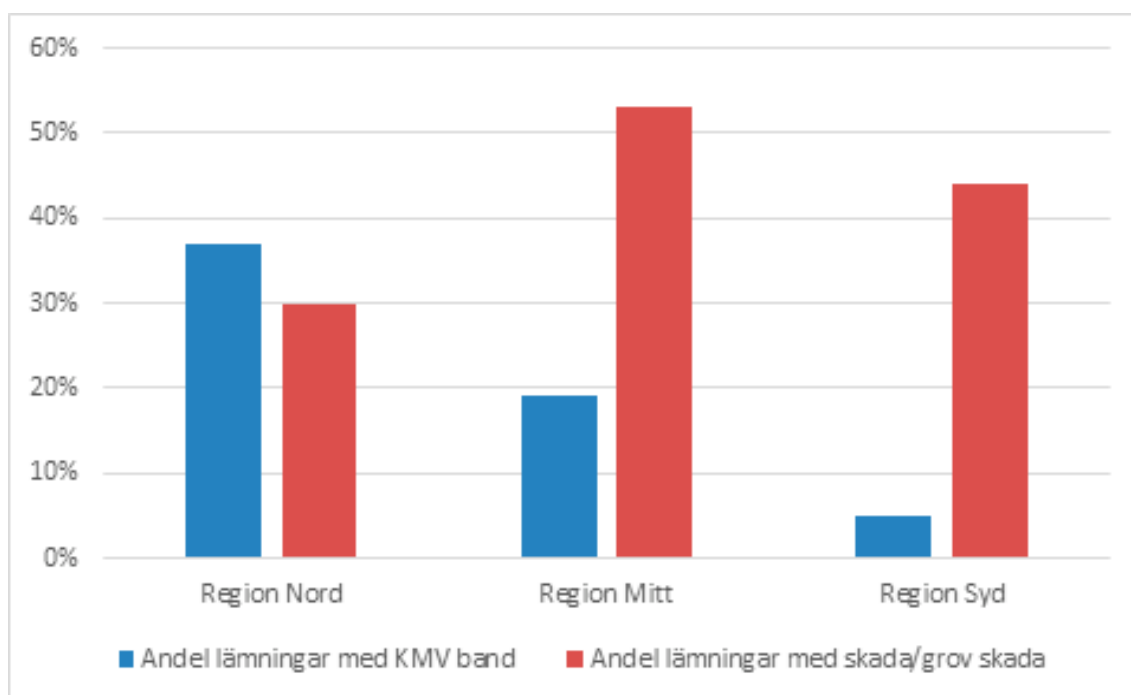
Bild 9. Kolarkoja utmärkt med kulturmiljöband och ”kulturstubbar”. Foto Cecilia Ulfhielm.

Andelen påverkade och/eller skadade forn- och kulturlämningar som märkts upp i fält med kulturstubbar (1,3 meter höga stubbar) och/eller KMV band är anmärkningsvärt hög. 2013 års siffror är full jämförbara med 2012 års resultat (Ulfhielm 2012). Resul-

taten från dessa två år visar att trots att lämningarna är kända och registrerade samt dessutom markerade i fält så påverkas eller skadas 37 respektive 38 procent. Av de som markerats med KMV band är dessutom 42 procent skadade eller grovt skadade, motsvarande siffra för kulturstubbar är 37 procent.

Figur 9. Andelen lämningar utmärkta med kulturstubbar och andelen av dessa med skada/grov skada. Resultat från HK 2013.

Figur 10. Andelen lämningar utmärkta med KMV-band och andelen av dessa med skada/grov skada. Resultat från HK 2013.

Villkorsområde

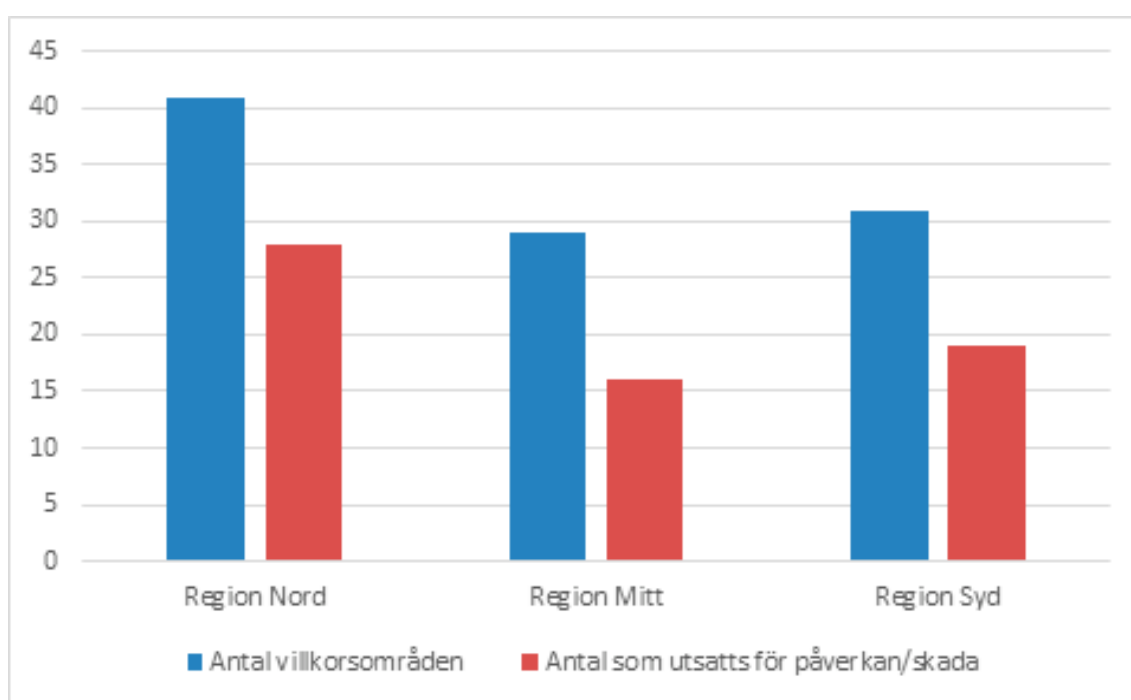

Bild 10. Markberett villkorsområde för gravfält och hägnadsvall. Foto Cecilia Ulfhielm.

HK-inventeringen har även inventerat det så kallad villkorsområdet, det område som Länsstyrelsen kan besluta om i anslutning till fornlämningar. Det innebär att det finns ett skriftligt beslut eller yttrande från Länsstyrelsen om vilka åtgärder som får ske samt anvisningar om hur skador ska förhindras. I flertalet av fallen har detta beslut/yttrande dessutom inneburit fältbesök från läns museer eller länsstyrelsens sida tillsammans med utförare och markägare där avverkningen har diskuterats.

Totalt inventerades 101 villkorsområden, av dessa var 63 procent påverkade eller skadade och av dessa hade 50 procent skador eller grova skador. I de fall villkorsområdet märktes ut med kulturstubbar (30 procent) hade 60 procent av områdena påverkats eller skadats, motsvarande siffra för forn- eller kulturmiljöband var 48 procent. Den vanligaste påverkansfaktorn var körskador (38 procent), avverkningsrester (34 procent) och markberedning (32 procent). Dock bedömdes endast 10 procent av avverkningsresterna medföra skada eller grov skada medan markberedningen orsakat skador eller grova skador i 33 procent av fallen.

Värt att notera är att det endast fanns 101 beslut på 416 berörda fornlämningar, en siffra som motsvarar 24 procent. I övriga 76 procent fanns inga beslut eller yttranden/meddelanden med restriktioner eller anvisningar från Länsstyrelsen.

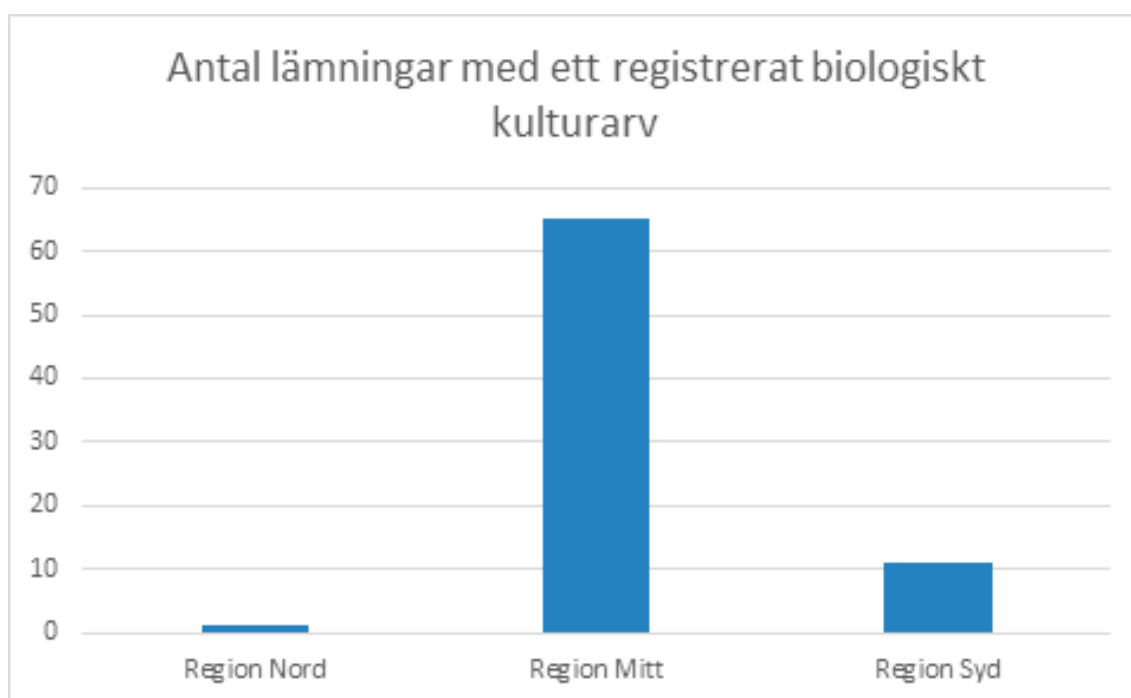

Figur 11. Antal villkorsområden och andelen av dessa som utsatts för påverkan eller skada/grov skada. Resultat från HK 2013.

Biologiskt kulturarv

I HK-inventeringen inventerades även det biologiska kulturarvet, det vill säga i de fall inventerarna påträffade ett biologiskt kulturarv redovisades detta på blanketten/databasen. På 77 forn- eller kulturlämningar eller 7 procent påträffades ett biologiskt kulturarv. Detta påträffades till allra största del i anslutning till husgrunder och andra typer av bosättningar. Vanliga typer av registrerat biologiskt kulturarv är vård- och fruktträd, prydnadsbuskar och hamlade träd.

Det finns mycket stora regionala skillnader i hur vanligt förekommande det biologiska kulturarvet är. Detta kan dels förklaras rent naturgeografiskt och lämningstypsmässigt men även personliga kunskaper och kompetens kan troligtvis vägas in. Vidare kan även inventeringsperiod, det vill säga när på året inventeringen har skett spela in. Hänsynen till det biologiska kulturarvet har inte inventerats och redovisats.

Figur 12. Antal registrerade biologiska kulturarv fördelade på region. Resultat från HK 2013.

Registrerad hänsyn på avverkningsanmälningen och ärendehistorik

I HK-inventeringen redovisas ärendehistorik enbart om det tydligt framgår av tjänsteanteckningar och rådgivningskvitton att informationen och kontakten skett med anledning av att forn- och kulturlämningar berörts av avverkningen.

I de fall forn- och kulturlämningarna var redovisade på kartan och/eller skriftligt (redovisad eller adekvat redovisad) i samband med avverkningsanmälan hade 151 eller 74 procent av 204 avverkningar påverkat eller skadat lämningar. Detta innebär att trots att markägare/ombud hade kännedom om och redovisade lämningarna så påverkade/skadade tre fjärdedelar av avverkningarna lämningarna. När Skogsstyrelsen hade haft kontakt med markägare/ombud och/eller skickat rådgivningskvitto eller utfört fältbesök var motsvarande siffra 142 av 189 eller 75 procent. I de fall lämningarna var markerade på karta och kontakt hade tagits med markägare/ombud var siffran 83 av 110 (även där 75 procent). I de fall ingen hänsyn hade redovisats och ingen kontakt hade tagits med markägare/ombud var motsvarande siffra 57 av 87 eller 66 procent.

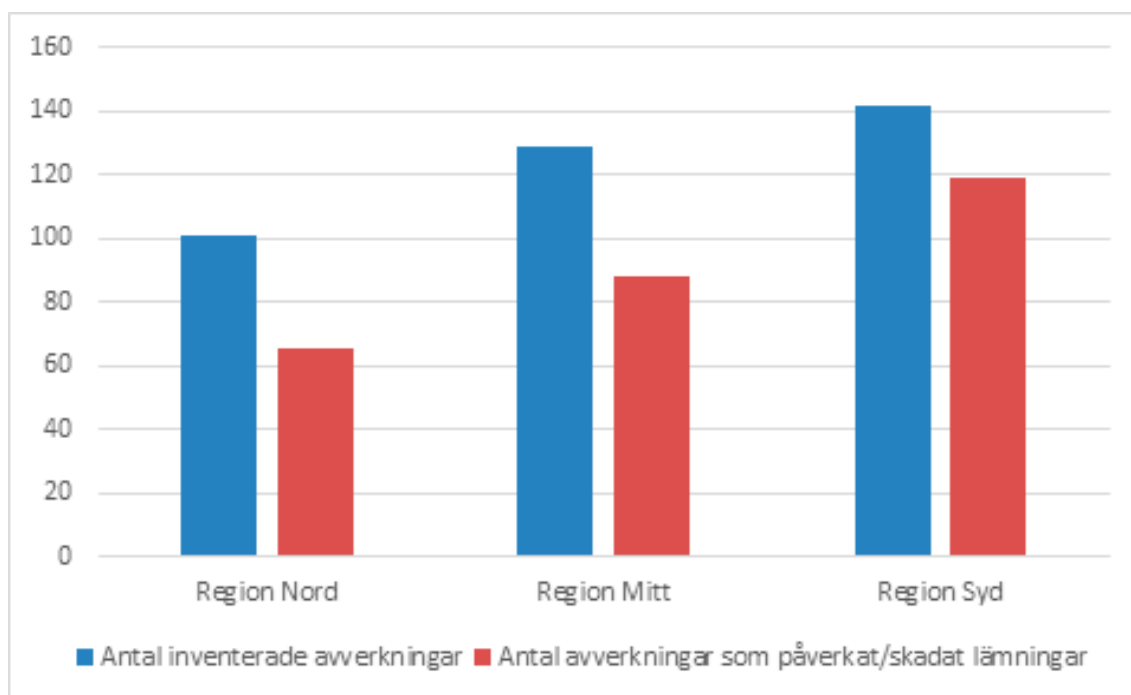
Resultatet är anmärkningsvärt såtillvida att hänsynen till och med är bättre om ingen hänsynsredovisning eller kontakt sker. Denna brist på hänsynstagande bekräftas även i det totala resultatet för HK som visar att 48 procent av kända registrerade lämningar skadades i samband med skogsbruksåtgärder under 2013.

Hänsyn på avverkningsnivå

För att förstå hur vanligt det är med påverkan och skador på forn- och kulturlämningar är det viktigt att kort redogöra för hur slutresultatet hade sett ut om det hade redovisats på avverkningsnivå i stället för på lämningsnivå. Detta var det tidigare redovisnings-

sättet för bland annat P3-inventeringarna. När den tagna hänsynen sammanställs och presenteras på avverkningsnivå uppgår andelen avverkningar med påverkad/skadade lämningar till 272 av 372 inventerade avverkningar. Detta motsvarar 73 procent, eller tre fjärdedelar av alla inventerade avverkningar. I denna sammanställning ingår inte villkorsområdet utan enbart hänsynen till forn- och kulturlämningarna.

Det finns stora regionala skillnader i hänsynen på avverkningsnivå. I region Norr påverkar eller skadar 64 procent av alla avverkningar forn- och kulturlämningar medan motsvarande siffror för region Mitt är 68 procent och för region Syd 84 procent. En förklaring till den höga andelen i region Syd kan vara att det finns många yttäckande fornlämningsmiljöer där en avverkning kan innehålla upp till 25 lämningar. Medan det i norra Sverige är vanligare med enstaka lämningar. Detta kan dock inte förklara hela skillnaden då det i materialet för region Nord ingår flera fångstgropssystem med ett stort antal gropar samt militäranläggningar med flera skyttevärn.

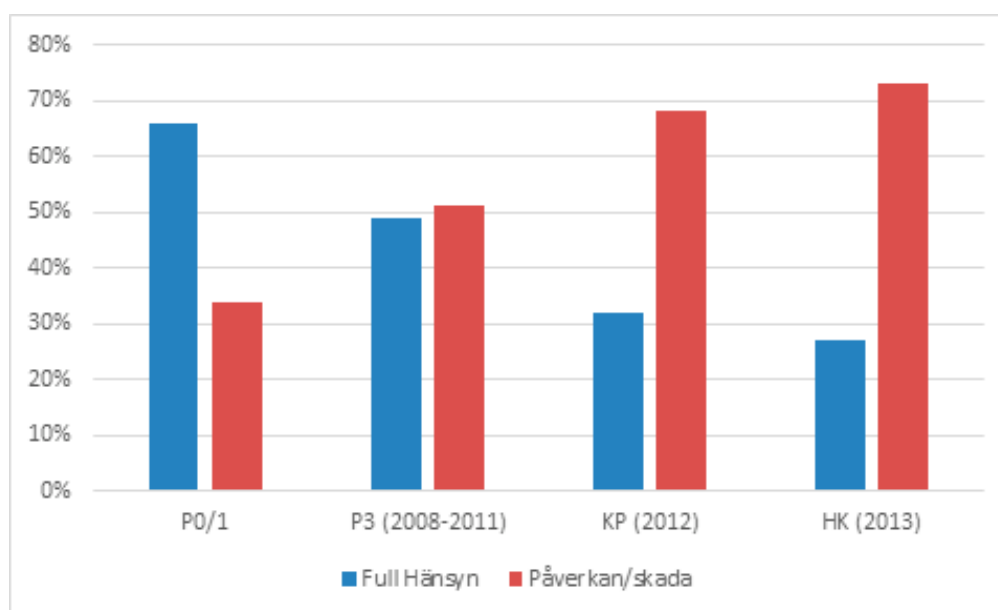
Figur 13. Antal avverkningar som inventerats samt antal av dessa med påverkad eller skadade forn- och kulturlämningar. Resultat från HK 2013.

Avslutande reflektion

I samband med redovisningen av 2012 års resultat kunde det konstateras att det fanns avsevärda skillnader i de olika inventeringsresultaten. Vid en jämförelse mellan resultaten från KP (2012), som enbart redovisade tagen hänsyn till kända och registrerade forn- och kulturlämningar, och P0/1 samt P3, som redovisade hänsynen till alla påträffade lämningar inom avverkningen (kända och okända), var uppfattningen att KP-resultatet borde ha varit betydligt bättre. Det kunde dock konstateras att så inte var fallet. I samband med årets HK inventering (2013) var därför en av frågeställningarna om 2012 års resultat var en ”engångsföreteelse” till följd av ändrad inventeringsmetodik eller om resultaten skulle bli jämförbara med 2013. Det kunde dock konstateras att resultaten var till och med något sämre för 2013 än för 2012. Från 44 procent påverkade skadade forn- och kulturlämningar till 46 procent.

Vid HK 2013 kunde det konstateras att avverkningarna hade påverkat eller skadat kulturarvet i 73 procent av fallen medan motsvarande siffra vid P0/1 var 34 procent, det vill säga det rakt motsatta resultatet. Motsvarande siffra för P3 var 51 procent.

En bidragande orsak till den stora skillnaden i resultat kan vara en kompetensfråga. De som inventerar HK är alla utbildade arkeologer/kulturgeografer eller har genomgått kulturmiljöutbildningar på högskolenivå. Motsvarande krav finns inte för P0/1 inventeringen. Även den kontrollinventering som genomfördes under 2012 visade på att det fanns stora brister på kulturmiljöområdet (Svensson, L. 2012) medan Riksantikvarieämbetets kontrollinventering av KP 2012 tvärtom visade på ett mycket samstämmigt resultat. Kontrollinventeringen för 2013 visar på ytterligare ett något bättre resultat (se bilaga 3 och 4).

Figur 14. En jämförelse av hänsynsresultaten för de olika inventeringarna. KP och HK har en fyrgradig hänsynsskala där nivåerna 3 och 4 är jämförbara med P0/1 och P3 obetydlig hänsyn. För att förenkla jämförelsen har påverkan/skada/grov skada i KP och HK och viss negativ påverkan och obetydlig hänsyn i P0/1 och P3 lagts samman i stapeln påverkan/skada.

Det finns en stor skillnad i resultatet mellan HK och den gamla P3-inventeringen, som var föregångare till HK, som inte kan förklaras med kompetens då det i stort sett är samma personer som genomfört inventeringarna. I HK ingår fornlämningar vilket inte är fallet i de två övriga inventeringarna. Analysen av inventeringsresultaten visar att det finns skillnader i tagen hänsyn beroende på lagskydd och att fornlämningar skadas i högre utsträckning. En annan förklaring till skillnaderna i hänsynsresultat är att markberedning inte ingår i P0/1 medan den däremot ingår i P3 och HK.

Vid en genomgång av de lämningar som påverkats/skadats av markberedning så visade det sig att i endast 7 procent av fallen var markberedning den enda påverkansfaktorn (resultaten var detsamma 2012), det vill säga i de övriga fallen fanns det även andra påverkansfaktorer redovisade, till exempel nedrisning, körskador och plantering. Detta visar tydligt att skillnaden i resultaten mellan P0/1 och HK inte enbart kan förklaras med markberedning.

En viktig ansats i inventeringen har varit att lämningarna ska vara kända och registrerade vid tillfället för avverkningen. Detta med anledning av att markägare och utförare ska ha alla möjligheter att ta den hänsyn som krävs till forn- och kulturlämningarna. Detta är viktigt både ur den aspekten att resultatet ska vara lätt att återkoppla och lätt att förstå men även att det är svårt att kräva hänsyn till något som vi inte vet om att det finns.

Bild 11. Markberedd kolbotten. Foto Cecilia Ulfhielm.

Litteratur/källförteckning

- Dolk Fröjd, C och Norman, P. 2007. Uppföljning av skador på fornlämningar i skogsmark. Skogsstyrelsen Rapport 9:2007.
- Eriksson, A, Lundh, G och Ulfhielm, C 2012. Hänsyn till Kulturmiljöer – resultat från P3 2008-2011. Skogsstyrelsen Rapport 3:2012.
- Riksantikvarieämbetet 2006. Studie av skador på fornlämningar i skogsmark. Rapport 2006:2.
- Svensson, L. Kvalitetskontroll av P0 år 2012- En kvalitetsgranskning av Skogsstyrelsens inventering av miljövärden före förnygringsavverkning. Dnr 2013/700.
- Ulfhielm; C. 2013. Hänsynen till forn. Och kulturlämningar. Resultat från Kulturpolytaxen 2012. Skogsstyrelsen Rapport 3:2013.

Bilagor

Bilaga 1 – Fältinstruktion för HK-inventering

Bilaga 2 – Inventeringsblankett

Bilaga 3 – Riksantikvarieämbetets kontrollinventering

Skogsenheten
Cecilia Ulphielm

Datum
2014-05-16

Instruktion för fältarbete med Hänsynsuppföljning Kulturmiljö (HK)

	Ändringsorsak	Ansvarig
2012-02-02	Ny inventeringsmetod och ny instruktion	Cecilia Ulfhielm
2012-02-14	Ändringar och kompletteringar	Peter Norman
2012-02-17	Ändringar och kompletteringar	Cecilia U
2012-03-01	Ändringar och kompletteringar	Cecilia U
2012-05-02	Ändringar och kompletteringar	Cecilia U
2012-11-29	Ändringar och Kompletteringar	Cecilia U
2013-02-05	Ändringar och kompletteringar	Cecilia U
2013-05-13	Ändringar och komplettering	Cecilia U
2013-06-19	Ändringar och kompletteringar efter kalibreringsövningen	Cecilia U
2013-06-25	Ändringar och kompletteringar	Cecilia U
2014-04-28	Ändringar och kompletteringar efter kalibreringsövningen	Cecilia U

Inledning

Följande instruktion beskriver inventeringsförfarandet vid Hänsynsuppföljning Kulturmiljö (HK). HK är en del av, Skogsstyrelsens inventeringssystem för uppföljning av skogspolitikens två likställda mål i samband med förnygringsavverkning, produktion och miljö.

I HK bedöms fornlämningar som omfattas av Kulturmiljölagen (1988:950) (KML) och de intressen för kulturmiljövårderna som berörs av Skogsvårdslagen (1979:429) (SVL). I HK bedöms den hänsyn som skett vid slutavverkning och förnygring.

Resultaten från inventeringarna ska kunna redovisas på ägarkategori, regionnivå och rike.

HK har utvecklats för att kunna följa upp delmål 3 i Levande skogar och för att kunna följa upp kulturmiljövårdshänsynen efter slutavverkningen.

Omfattning och tidpunkt

Hänsynsuppföljning Kulturmiljö (HK) är en årlig inventering. Objekten som skall inventeras är ett urval av de avverkningsanmälningar som berör kända och registrerade forn- och kulturlämningar. Det beräknas röra sig om cirka 400 objekt per år, fördelade jämt mellan avverkningsanmälningar som berör fornlämningar och avverkningsanmälningar som berör övriga kulturlämningar¹. Avverkningsanmälningar som berör både fornlämningar och övriga kulturlämningar får också förekomma. Fälтарbetet i HK utförs på barmark och helst innan växtsäsongen. Lämplig inventeringstidpunkt varierar över landet.

Resultatet av HK sammanställs och bearbetas av Skogsstyrelsen och Riksantikvarieämbetet och kommer preliminärt att presenteras under våren/försommaren året efter det att inventeringen genomförts.

¹ Enligt kulturmiljövårdens begreppsapparat delas kulturlämningar in i fornlämningar och övriga kulturlämningar (ibland övriga kulturhistoriska lämningar). fornlämningar har skydd enligt KML medan övriga kulturlämningar inte har det. Exempel på övriga kulturlämningar är sådana intressen för kulturmiljövårderna som berörs av SvL.

Arbetsprocess

Förarbete

- Lottning
- Källforskning och excerpering
- Skapa identitet för objektet
- Uppgifter om objektet
- Eftersökning av Ist-beslut

Fältarbete

- Inventering av objektet
- Bedömning av tillståndet för berörda lämningar
- Bortfall

Analys av orsaker

- Information
- Anmälan
- Ärendehistorik
- Fältobservationer
- Annat

Registrering

- Se lathund för registrering i Navet.

Förarbete

Cirka 400 avverkningsanmälningar, eller objekt, har valts ut genom lottning. Urvalet sker mot tre år gamla registrerade faktiska avverkningar i NAVET (Skogsstyrelsens IT-stöd för ärendehantering) som matchar träffar mot FMIS och Skog & Historia-registret, jämt fördelade mellan avverkningsanmälningar som berör fornlämningar och avverkningsanmälningar som berör övriga kulturlämningar

Inför inventeringen ska källforskning för de aktuella områdena genomföras vilket inkluderar dels en genomgång av kända forn- och kulturlämningar som finns registrerade i FMIS (tänk också på att Skog & Historia kan ha genomfört inventeringar som finns registrerade enbart hos Skogsstyrelsen) och dels en genomgång av historiska kartor som återfinns på Lantmäteriets hemsida, se <http://historiskakartor.lantmateriet.se/arken/s/search.html>.

I och med begränsningar i lottningen kommer objekt att lottas ut som inte ska inventeras. Dessa måste plockas bort manuellt. Några exempel är;

- Torplämningar som är registrerade som lägenhetsbebyggelse pga. att det finns ett namn på kartan men ingen fysisk lämning på platsen. Detta framgår av FMIS.
- Lämningar som har registrerats efter avverkningstillfället och som därmed var okända för utföraren.

Kontrollera även när FMIS objektet registrerades, detta är särskilt viktigt i de områden som revideringsinventerats. Eventuella skador som finns redovisade i FMIS kan vara en uppdatering av skador som uppstått i samband med avverkningstillfället.

Fältarbete

Inventering av objektet

Inventeraren besöker de avverkningsytor som omfattas av ärendet inklusive basvägen som går från hygget till avlägg vid väg. Om basvägen inte finns med i avverkningsanmälan tas den inte med. Berörda kända och registrerade lämningar inventeras. Alla lämningar registreras med utgångspunkt från FMIS lämningstyplista². Observera att tidigare okända lämningar som påträffas i samband med inventeringen inte ska bedömas. I mån av tid ska dessa däremot läggas in i Kotten.

² <http://samla.raa.se/xmlui/bitstream/handle/raa/6433/L%C3%A4mningstypslistan%20slutversion.pdf?sequence=1>

Vad räknas in i objektet?

I de flesta fall är det inte något problem att bestämma vilka lämningar som skall räknas till objektet (hygget). Det finns dock några situationer där bedömningen är svårare.

- Lämningar som helt **omsluts av objektet** men där träd lämnats på eller invid lämningen.
- Lämningar som **delvis ligger på hygget**.
- Lämningar som **angränsar till objektet**.
- **Villkorsområdets storlek**.

Bedömningen utgår alltid från hela lämningen om denna ingår i objektet.

När situationen gäller **villkorsområden** där vi inte kan avgöra storlek eller omfattning måste vi begära ut beslutet eller yttrandet från Länsstyrelsen. Om det inte finns något utpekade villkorsområde som utförare/markägare rimligen bör känna till så kan inte detta bedömas under H. Hänsynsregistrering villkorsområde.

Vanligen bedöms att en lämning som helt omsluts av avverkningen ska vara med i HK även om träd lämnats på eller invid lämningen.

Om en lämning endast **delvis ligger på hygget** skall den, under vissa förhållanden, helt och hållet ingå i bedömningen, vilket får konsekvenser för både bedömningen av areal och betygsättningen.

Vad gäller bedömningen av arealens storlek och betygsättningen får man hantera situationen från fall till fall. Om hyggesgränsen sammanfaller med gränsen mellan två ägare³ skall endast den delen av lämningen som ligger på den slutavverkade ytan ingå i HK (en skogsägare skall inte hållas ansvarig vad som händer på annans mark).

Ligger hela lämningen inom samma fastighet men på båda sidor om hyggesgränsen bedöms om skogen där lämningen ligger sparats av hänsynsskäl eller inte. Är det skog som nått lägsta slutavverkningsbar ålder (som skulle ha kunnat slutavverkas) ska hela lämningen ingå i HK. Dessutom räknas den mark som lämningen ligger på in i objektet. Om det rör sig om till exempel ungskog eller impediment (som inte får slutavverkas) ska hela lämningen ingå i HK. Marken som lämningen ligger på räknas dock inte till objektet.

Om lämningen utgörs av en punktregistrering men trots det yttäckande med flera olika lämningstyper, till exempel en lägenhetsbebyggelse ska varje ingående lämning samt själva lägenhetsbebyggelsen registreras var för sig under I. Hänsynsregistrering enskilda lämningar. Finns det ingen angiven yta i beskrivningen så kan man inte heller bedöma en yta. Ej heller den yta som finns mellan två eller flera lämningar som uppenbart hör ihop. Har skada uppstått på denna yta så tas detta upp under J. Kommentarer. Något betyg kan dock inte ges om inte ytan finns registrerad i FMIS eller Skog och Historia-registret. Om inventeraren vid inventeringstillfället bedömer att ytan är så liten att

³ Observera att två intilliggande fastigheter kan ha samma ägare och att bedömningen utgår från vem som äger skogen.

det i princip rör sig om en lämning registreras den som en enda lämning. Detta kan vara aktuellt på mycket små järnframställningsplatser eller då en kolbotten med tillhörande kolarkoja ligger så nära varandra att det i princip är omöjligt att köra med maskin mellan lämningarna.

Särskilda frågor kring bedömningar

På stora yttäckande lämningar som omfattar flera punktojekt men där inventeringsunderlaget är bristfälligt (blåmarkerad fossil åker) delas lämningen in i tre lika stora delar där varje tredjedel bedöms. När det gäller linjeobjekt bedöms bara den del som ligger inom hygget. Har påverkan eller skada uppstått registreras denna som påverka/skada på hela objektet. Det är dock bra om storleken på påverkan eller skadan anges i kommentarsfältet.

Instruktioner för ifyllande av blanketten "Hänsynsuppföljning Kulturmiljö – Inventering efter skogliga åtgärder (HK)"

A. Identitet

Samtliga uppgifter under identitet fås normalt automatiskt via Navet:

- Län
- Kommun
- Socken
- Fastighet
- Hänsynsärende
- Relaterat avverkningsärende

B. Uppgifter om objektet

Följande uppgifter om objektet fås normalt automatiskt via Navet:

- Anmäld areal ha
- Inventeringsdatum
- Inventerare

C. Bortfallsorsak

Bortfallsorsak ska alltid anges. För objekt som inventeras anges bortfallskod = 0. För objekt som inte kan inventeras anges bortfallsorsak enligt kodlista nedan. Under C anges bortfall som leder till att hela objektet faller bort.

Om objektet innehåller flera forn- och/eller kulturlämningar och en eller flera men dock ej alla lämningar är felaktiga eller inte påträffas redovisas dessa under bortfall i tabell I. Hänsynsregistrering enskilda lämningar.

Kod	Beskrivning
0	Ej bortfall
1	Övergått till annan markanvändning
2	Ej påträffad i samband med HK-inventeringen
3	Felaktig registrerad forn- eller kulturlämning
5	Annan orsak, ange i fritext under G

D. Anmälan

Notera om kulturmiljöhänsyn är redovisad på anmälan alternativt är adekvat redovisad på anmälan. Möjlighet till fritextanteckning finns under G.

Skillnaden mellan redovisad och adekvat redovisad kan vara om redovisningen enbart är en bock i rutan för kulturmiljö eller om den är beskriven i fritext. Skillnaden kan också vara om någon eller all kulturmiljö på objektet finns redovisad. I de fall skogsägaren och/eller dess ombud har redovisat planerad hänsyn med text och markering i kartan ska denna räknas som adekvat hänsyn.

E. Ärendehistorik

Notera om någon av följande aktiviteter återfinns på objektets ärendehistorik. Observera att kontakt, rådgivning och fältbesök ska gälla forn- och/eller kulturlämningar. Möjlighet till fritextanteckning finns under G.

- Skogsstyrelsen har haft kontakt med markägare/ombud om fornlämningar/övriga kulturlämningar
- Rådgivningsbekaftelse har skickats om fornlämningar/övriga kulturlämningar
- Skogsstyrelsen har utfört fältbesök innan avverkning angående fornlämningar/övriga kulturlämningar

F. Länsstyrelsebeslut

Finns diariefört beslut från Länsstyrelsen om skogliga åtgärder på eller invid fornlämningen?

Kod	Beskrivning
Ja	Det finns ett diariefört beslut
Nej	Det finns inte ett diariefört beslut

G. Annat

Här finns möjligheten till kommentarer, bland annat om anmälan, ärendehistorik och länsstyrelsebeslut.

H. Hänsynsregistrering villkorsområde

Under H redovisas den hänsyn som tagits till det villkorsområde⁴ som berör fornlämningen, det vill säga inte till den enskilda lämningen, denna hänsyn redovisas under I. Hänsynsregistrering enskilda lämningar. Villkorsområdet får samma RAÄ nummer och lämningstyp som fornlämningen. Om ett villkorsområde innehåller flera objekt används huvudnumret. Om inte något villkorsområde har berörts utförs registrering enbart under I.

⁴ Villkorsområdet är den del av fornlämningsområdet inom vilket särskilda villkor till skydd för fornlämningen gäller för skogsbruket.

Nr. Samtliga villkorsområden för forn- och kulturlämningar numreras.

FMIS. Här redovisas fornlämningsnumret på den berörda lämningen

SoH. Här redovisas Skog & Historia-nummer på den berörda lämningen

Antikvarisk bedömning. Här redovisas den antikvariska bedömningen enligt kodlista nedan (se bilaga 1). Bevakningsobjekt registreras som övrig kulturhistorisk lämning (ökh).

Lämningstyp. Här redovisas lämningstyp enligt ”Antikvarisk praxis” (se bilaga 2).

De lämningstyper som förväntas förekomma har en kod. Övriga företeelser eller kulturlämningar där man inte vet vilken lämningstyp det rör sig om registreras som övrig. Observera att det är den registrerade lämningstypen i FMIS eller Skog & Historia som gäller oavsett om man gör en egen bedömning.

Biologiskt kulturarv. Här redovisas eventuellt biologiskt kulturarv. I kommentarfältet (J) kan arter anges.

Kod	Beskrivning
Ja	På objektet finns ett biologiskt kulturarv
Nej	På objektet finns inte ett biologiskt kulturarv

Kulturstubbe. Här anges om villkorsområdet har märkts ut med kulturstubbar. Med kulturstubbe avses en 1,3 meter hög stubbe, dock får stubbar mellan 0,8 och upp till 1,8 meter räknas in som kulturstubbe. Är stubben högre så anges detta under J. Kommentarer.

Kod	Beskrivning
Ja	Området är utmärkt med kulturstubbe
Nej	Området är inte utmärkt med kulturstubbe

KMV-snitsel. Här anges om villkorsområdet har märkts ut med KMV-snitsel, vilket antingen är det blå/gula fornlämningsbandet eller det gul/blå/röda kulturmiljöbandet. Om det i dokument från Skogsstyrelsen eller Länsstyrelsen står att man har snitslat ska lämningen betraktas som bandad även om inga snitslar återfinns vid inventeringstillfället. Om det däremot står att man ska banda måste snitslar påträffas för att KMV snitsel ska registreras.

Kod	Beskrivning
Ja	Området är utmärkt med KMV snitsel
Nej	Området är inte utmärkt med KMV snitsel

Areal. Här anges arealhänsynens omfattning

Observera att man anger den areal som är berörd av objektet. Till exempel om man har en 0,3 hektar stor bebyggelselämning med gårdstun som endast till tvåtredjedelar ligger på hygget är den areal som skall registreras 0,2 hektar såvida inte arealen utanför hygget skall räkna in i objektet. I sådana fall räknas hela arealen. (Se Vad räknas in i objektet? Sid 8.)

Kod	Beskrivning
Detalj	Punktobjekt eller areal understigande 0,01 hektar (100m ²)
Areal	Hänsynsytor/hänsynsområde som överstiger 0,01 hektar (100m ²)

Körskada. Hänsynen anges med betyg 1–4 enligt instruktionen. Om markberedning eller annan markbehandling är så grov att inga körspår kan iaktas redovisas Körskada som betyg 1 då eventuella skador eller hänsyn inte kan bedömas.

MB (markberedning). Hänsynen anges med betyg 0–4 enligt instruktionen. I de fall länsstyrelsen har beslutat att markberedning får äga rum inom fornlämningen får detta inte betraktas som skada.

Avverkningsrester. Hänsynen anges med betyg 1–4 enligt instruktionen.

Vindfälla. Hänsynen anges med betyg 1–4 enligt instruktionen.

Plantering. Förekomsten av plantering anges med Ja eller Nej. Eventuella skador redovisas under J. Kommentarer.

Basväg. Förekomsten av basväg anges med Ja eller Nej. Eventuella skador redovisas under J. Kommentarer.

Avlägg. Förekomsten av avlägg anges med Ja eller Nej. Eventuella skador redovisas under J. Kommentarer.

Annat. Här redovisas skador som uppkommit till exempel i samband med stubbskörd, dikningar och hyggesbränningar. Hänsynen anges med betyg 1–4 enligt instruktionen. Eventuella skador redovisas under J. Kommentarer.

Annan än skoglig. Här redovisas skador som inte är direkt kopplade till skogsbruk, men som uppkommit i samband med till exempel anläggande av vindkraftverk och dragningar av kraftledningsgator eller vindfällerna uppkomna innan avverkningen. Hänsynen anges med Ja eller Nej. Eventuella skador redovisas under J. Kommentarer.

I Hänsynsregistrering enskilda lämningar

Nr. Samtliga forn- och kulturlämningar numreras.

Bortfall. Här redovisas eventuella bortfall av enskilda lämningar enligt kodlista nedan.

Kod	Beskrivning
0	Ej bortfall
1	Övergått till annan markanvändning
2	Ej påträffad i samband med HK-inventeringen
3	Felaktig registrerad forn- eller kulturlämning
4	Ej återfunnen på grund av markbehandling
5	Annan orsak, ange i fritext

FMIS. Här redovisas fornlämningsnumret på den berörda lämningen

SoH. Här redovisas Skog & Historia-nummer på den berörda lämningen

Antikvarisk bedömning. Här redovisas den antikvariska bedömningen enligt kodlista nedan (se bilaga 1). Bevakningsobjekt registreras som övrig kulturhistorisk lämning (ökh).

Lämningstyp. Här redovisas lämningstyp enligt ”Antikvarisk praxis” (se bilaga 2) De lämningstyper som förväntas förekomma har en kod. Övriga företeelser eller kulturlämningar där man inte vet vilken lämningstyp det rör sig om registreras som övrig. Observera att det är den registrerade lämningstypen i FMIS eller Skog & Historia som gäller oavsett om man gör en egen bedömning.

Synlig. Här redovisas om lämningen är synlig
Ange om lämningen är synlig ovan jord. Vissa lämningar är inte synliga ovan jord. Exempel på detta kan vara boplatser, skärvstensförekomster, kolupplag etc.

Kod	Beskrivning
Ja	Lämningen är synlig ovan jord
Nej	Lämningen är inte synlig ovan jord

Biologiskt kulturarv. Här redovisas eventuellt biologiskt kulturarv. I kommentarfältet (J) kan arter anges.

Kulturstubbe. Här anges om forn- eller kulturlämningen har märkts ut med kulturstubbar. Med kulturstubbe avses en 1,3 meter hög stubbe, dock får stubbar mellan 0,8 och upp till 1,8 meter räknas in som kulturstubbe. Är stubben högre så anges detta under J. Kommentarer.

Kod	Beskrivning
Ja	Lämningen är utmärkt med kulturstubbe
Nej	Lämningen är inte utmärkt med kulturstubbe

KMV-snitset. Här anges om forn- eller kulturlämningen har märkts ut med KMV-snitset, vilket antingen är det gul/blå fornlämningsbandet eller det gul/blå/röda kulturmiljöbandet. Om det i dokument från SKS eller länsstyrelsen står att man har snitslat ska lämningen betraktas som bandad även om inga snitslar återfinns vid inventeringstillfället. Om det däremot står att man ska banda måste snitslar påträffas för att KMV snitsel ska registreras.

Kod	Beskrivning
Ja	Lämningen är utmärkt med KMV snitsel
Nej	Lämningen är inte utmärkt med KMV snitsel

Areal. Här anges arealhänsynens omfattning.

Observera att man anger den **areal** som är **berörd av objektet**. Till exempel om man har en 0,3 hektar stor bebyggelselämning med gårdstun som endast till tvåtredjedelar ligger på hygget är den areal som skall registreras 0,2 hektar såvida inte arealen utanför hygget skall räknas in i objektet. I sådana fall räknas hela arealen. (Se Vad räknas in i objektet? Sidan 9.)

Kod	Beskrivning
Detalj	Punktobjekt eller areal understigande 0,01 hektar (100m ²)
Areal	Hänsynsytor/hänsynsområde som överstiger 0,01 hektar (100m ²)

Körskada. Hänsynen anges med betyg 1–4 enligt instruktionen. Om markberedning eller annan markbehandling är så grov att inga körspår kan iaktas redovisas Körskada som betyg 1 då eventuella skador eller hänsyn inte kan bedömas.

MB (markberedning). Hänsynen anges med betyg 0–4 enligt instruktionen. I de fall länsstyrelsen har beslutat att markberedning får äga rum inom fornlämningen får detta inte betraktas som skada.

Avverkningsrester. Hänsynen anges med betyg 1–4 enligt instruktionen.

Vindfälla. Hänsynen anges med betyg 1–4 enligt instruktionen.

Plantering. Förekomsten av plantering anges med Ja eller Nej. Eventuella skador redovisas under J. Kommentarer.

Basväg. Förekomsten av basväg anges med Ja eller Nej. Eventuella skador redovisas under J. Kommentarer.

Avlägg. Förekomsten av plantering anges med Ja eller Nej. Eventuella skador redovisas under J. Kommentarer.

Annat. Här redovisas skador som uppkommit t ex i samband med stubbskörd, dikningar och hyggesbränningar. Hänsynen anges med betyg 1–4 enligt instruktionen. Eventuella skador redovisas under J. Kommentarer.

Annan än skoglig. Här redovisas skador som inte är direkt kopplade till skogsbruk, men som uppkommit i samband med till exempel anläggande av vindkraftverk och dragningar av kraftledningsgator eller vindfällan uppkomna innan avverkningen. Hänsynen anges med Ja eller Nej. Eventuella skador redovisas under J. Kommentarer.

J. Kommentarer

Här finns möjligheter till kommentarer, bland annat om det biologiska kulturarvet, eventuella skador som uppkommit i samband med plantering, basvägar och avlägg.

Betyg	Allmänt	Körskador	Markberedning	Avverkningsrester	Övrigt
Betyg 0 Ej aktuellt.	Används endast i de fall då markberedning inte är aktuellt; på avverkningsresterna och detta tydligt framgår av avverkningsanmälan.	X	X	X	X
Betyg 1 Ingen, alternativt positiv, påverkan på objektet.	Preparatsvärdet är oförändrat och upplevelsevärdet (synbarheten) är oförändrat eller förbättrat.	<p>Grunda körspår kan förekomma på mindre känsliga lämningar, till exempel sentida åkrar om körspåren bedöms som oundvikliga i samband med skogsbruksåtgärden.</p> <p>Inga andra körspår som bedöms påverka lämningen negativt är tillåtna.</p>	<p>Inom lämningar där det bedöms att markberedning har förekommit ska denna vara utförd med hänsyn till lämningens enskilda element (husgrunder, vägar, terrasskanter etc. får inte vara markberedda.).</p> <p>Inom lämningar som bedöms innehålla värdefulla kulturlager, får markberedning inte ha förekommit om detta bedöms ha skadat kulturlagren.</p>	<p>Mindre mängder ris och avverkningsrester som inte påverkar lämningarnas synbarhet får förekomma.</p>	
Betyg 2 Liten negativ påverkan/ringa åverkan.	<p>Lämningarna är fortfarande synliga, väsentligen oskadade och deras form och karaktär är bibehållen.</p> <p>Liten negativ påverkan/ringa åverkan behövs med undantag för överrisning inte åtgärdas.</p>	<p>Körspår kan förekomma på yttre lämningar, men detta ska ha skett i så ringa omfattning att detta endast bedöms ha haft en liten negativ påverkan.</p> <p>Lämningen kan ha utsatts för tryck av en maskin om detta inte bedöms ha skadat lämningen. I konstruktioner är stenarnas läge i huvudsak oförändrade.</p> <p>På lämningar med känsligt preparatsvärde får körspår som trängt ner till marklagren under förman inte förekomma.</p>	<p>På mindre känsliga lämningar (till exempel sentida åkrar) kan djupare spår efter markberedning tolereras.</p>	<p>Ris och avverkningsrester kan ha lämnats på lämningarna, men dessa är fortfarande synliga.</p>	

<p>Betyg 3 Negativ påverkan/skada</p>	<p>En skada är reversibel. Skador är tydlig yttre åverkan som inte förmodas påverka lämningens vetenskapliga informationsinnehåll men som förändrar upplevelsevärdet negativt och därför bör återställas.</p>	<p>Exempel på skador är stenar som rubbats i utkanten av en gravanläggning, körspår, djupare än vad som angivits ovan (<i>betyg 2</i>).</p>	<p>Markberedningsspår som inte påverkar kulturlager och anläggningar i fornlämningsområdet. Eller villkorsområdet.</p>	<p>Övertäckning som måste åtgärdas – till exempel kraftig nedrisning som täcker lämningarna betraktas som skada.</p>	
<p>Betyg 4 Stor negativ påverkan/grov skada.</p>	<p>En grov skada är irreversibel. Grov skada bedöms om skadan förmodas påverka lämningens, fornlämningsområdets eller villkorsområdets vetenskapliga informationsinnehåll. Grova skador bör undersökas arkeologiskt innan återställning.</p>	<p>Körskador som blottlagt kulturlager och anläggningar, marknivåförändringar som åstadkommit genom tryck av maskin är grova skador.</p>	<p>Exempel på grova skador är markberedningsskador i lämningen samt i kulturlager och anläggningar inom ett fornlämningsområde eller villkorsområde.</p>	<p>X</p>	<p>Rotvärlor som är indirekt orsakade av skogsbruket, t.ex. efter en stormfälld frötall som stått i en lämning och efter stormfälld skog på lämningar som ligger omedelbart intill en avverkningsyta och där ingen skyddszon med skog lämnats mellan lämningen och avverkningsytan räknas som grova skador.</p>

Hänsynsuppföljning kulturmiljö – Inventering efter skogliga åtgärder (KP)

A. Identitet

Län	Kommun	Socken	Fastighet
Polytaxarende			Relaterat avverkningsärende

B. Uppgifter om objektet

Anmald areal ha	Inventeringsdatum	Inventerare
-----------------	-------------------	-------------

C. Bortfallsorsak

--

D. Anmälan

Hänsynen redovisad på anmälan
 Hänsynen adekvat redovisad på anmälan
 Hänsynen framgår på karta i anmälan

E. Ärendehistorik

Kontakt med markägare/ombud
 Rådgivningsbekräftelse
 Fältbesök

F. Länsstyrelsebeslut

Ja
 Nej

G. Annat

--

H. Hänsynsregistrering villkorsområde

Nr	Bortfall	FMIS	SoH	Antikvarisk bedömning	Lämnings- typ	Biologiskt kulturarv	Kultur- stubbe	KMV snitsel	Areal	Körskada	Basväg	MB	Avverk- nings- rester	Plantering	Vindfalle	Avlägg	Annan än skoglig	Annat	

Hänsynsuppföljning kulturmiljö – Inventering efter skogliga åtgärder (KP)

Skogsstyrelsen

I. Hänsynsregistrering enskilda lämningar och fornlämningsområden

Nr	Bortfall	FMIS	SoH	Antikvarisk bedömning	Lämnings- typ	Synlig	Biologiskt kulturarv	Kultur- stubbe	KMV snittsel	Areal	Körskada	Basväg	MB	Averf- nings- rester	Plantering	Vindfälla	Avlägg	Annan än skoglig	Annat		

J. Kommentarer

Rapport från Riksantikvarieämbetet

Kontrollinventering av 2013 års Hänsynsuppföljning Kulturmiljö (HK)

Innehåll

1. Kontrollinventering av 2013 års Hänsynsuppföljning
Kulturmiljö (HK)
2. Kontrollinventeringens avvikelser i förhållande till
hänsynsuppföljningen
3. Övrigt
4. Kommentarer och slutsatser

Kontrollinventering av 2013 års Hänsynsuppföljning Kulturmiljö (HK)

Hänsynsuppföljning Kulturmiljö (HK) – tidigare Kulturpolytax – är benämningen på Skogsstyrelsens system för uppföljning av skador på forn- och kulturlämningar orsakade av skogsbruket.

Enligt en överenskommelse som gjorts mellan Riksantikvarieämbetet och Skogsstyrelsen om utveckling och genomförande av hänsynsuppföljningen (RAÄ dnr: 2.1.1-3680-2011, SKS dnr: 2011/4385) har Riksantikvarieämbetet ansvar för att genomföra kontrollinventeringar. Detta innebär att ett visst antal av de objekt som inventeras och bedöms i hänsynsuppföljningen även inventeras av Riksantikvarieämbetet. Resultaten ska jämföras och avvikelser ska rapporteras. Målsättningen är att det inte ska finnas några avvikelser mellan de olika inventeringarna, det vill säga mellan de olika organisationernas bedömningar av uppkomna skador.

Antal objekt som bör kontrollinventeras beräknas uppgå till 45–50 per år⁵. De utvalda objekten ska vara jämnt geografiskt fördelade över landet i enlighet med inventerat material. Bedömningarna ska göras utifrån ”Instruktion för fältarbete med Hänsynsuppföljning Kulturmiljö (HK)” 2013–05–13 (bilaga 1).

Kontrollinventeringens avvikelser i förhållande till hänsynsuppföljningen

Inför kontrollinventering valdes 48 objekt ut (bilaga 2). Av dessa föll tio objekt bort för att de inte inventerats (antingen av båda parter, eller någon av dem). Tre objekt föll bort för att de tagits med på felaktiga grunder (felregistrering i FMIS eller Skogsstyrelsens Skogens Pärlor eller för att berörda lämningar registrerats efter det att avverkningsanmälan gjorts) och fyra för att hänsynsuppföljningen och kontrollinventeringen bedömt olika lämningar

Återstående 31 objekt ingår i jämförelsen. Sammanlagt berörs 42 lokaler⁶ med fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar som är registrerade i Riksantikvarieämbetets fornminnesinformationssystem FMIS eller i Skogens Pärlor. Dessa 42 lokaler består tillsammans av 68 registrerade lämningar.

⁵ Ett objekt är en faktisk avverkning baserad på en avverkningsanmälan.

⁶ Med lokal avses en eller flera lämningar som registrerats under samma registernummer i FMIS eller Skogens Pärlor. En lokal kan till exempel bestå av en ensamliggande stensättning eller ett fångstgropssystem med 10 fångstgropar.

De 68 registrerade lämningarna bedömdes var för sig på 14 bedömningsgrunder, antingen med ja/nej eller betyg 1–4 (bilaga 1). Fossil åkermark som är större än 1 hektar delas upp i tre områden vilka bedöms vart och ett för sig. I sammanställningen räknas ett sådant område som en separat lämning. Där lämningarna är registrerade som ett område (till exempel lägenhetsbebyggelse) har även den yta som omger de enskilda lämningarna bedömts på samma sätt. Är lämningen bedömd som fast fornlämning har ett tillhörande villkorsområde också bedömts⁷. I vissa fall har tidigare registrerade lämningar inte återfunnits och då har dessa inte kunnat bedömas. Sammanlagt har 82 lämningar, delar av lämningar (fossil åker), ytor och villkorsområden bedömts på de 14 olika bedömningsgrunderna. Det innebär att kontrollinventeringen gjort 1 148 enskilda bedömningar. Av dessa avvek 74 stycken från bedömningen i hänsynsuppföljningen.

Bedömningsgrund	Avvikelser
Synlig	1
Biologiskt kulturarv	0
Kulturstubbe	6
Kmv-snitsel	6
Körskada	18
Basväg	2
Markberedning	12
Avverkningsrester	16
Plantering	5
Vindfälla	5
Avlägg	0
Annat än skoglig	2
Annat	1
Summa:	74

I 12 fall var avvikelsen större än ett steg:

	Hänsynsuppföljning	Kontrollinventeringen
Körskada	3	1
Körskada	1	3
Körskada	1	3
Markberedning	3	1
Markberedning	1	4
Markberedning	1	4
Markberedning	1	4
Markberedning	3	0
Markberedning	2	4
Markberedning	4	0
Markberedning	4	0
Annat	3	1

⁷ Villkorsområdet är det område inom vilket länsstyrelsen beslutat om restriktioner för föryngringsåtgärder.

Övrigt

- Vid ett tillfälle har den antikvariska bedömningen tolkats olika.
- Beträffande 7 av 42 bedömda lokaler bedömdes olika antal lämningar.

Kommentarer och slutsatser

När det gäller tillståndet på de lämningar som bedömts av både Hänsynsuppföljning Kulturmiljö (HK) och kontrollinventeringen är avvikelserna få. Att endast 74 av 1 148 bedömningar avviker kan ses som ett bra resultat. Det finns dock en osäkerhet i vad som är bedömt eftersom de båda inventeringarna bedömt olika antal lämningar på 7 av 42 lokaler.

Beträffande antikvarisk status ska det inte förekomma avvikelser i något fall. En fornlämnings antikvariska status ska hämtas från FMIS. Det finns alltså inget utrymme för tolkning.

De stora avvikelserna när det gäller bedömning av markberedningsskador som redovisas i tabellen ovan härrör från några få lämningar.

Avvikelseerna ovan diskuteras vid den årliga kalibreringsövningen. Denna, som till övervägande del sker i fält, är obligatorisk för de som deltar i Hänsynsuppföljning Kulturmiljö.

Att 17 av 48 objekt inte inventerats av endera parten eller inventerats på ett sådant sätt att resultaten inte kunnat jämföras ger ett osäkert intryck.

Av Skogsstyrelsen publicerade Rapporter:

- 1988:1 Mallar för ståndortsbonitering; Lathund för 18 län i södra Sverige
- 1991:1 Tätortsnära skogsbruk
- 1992:3 Aktiva Natur- och Kulturvårdande åtgärder i skogsbruket
- 1993:7 Betespräglad äldre bondeskog – från naturvårdssynpunkt
- 1994:5 Historiska kartor - underlag för natur- och kulturmiljövård i skogen
- 1995:1 Planering av skogsbrukets hänsyn till vatten i ett avrinningsområde i Gävleborg
- 1995:2 SUMPSKOG – ekologi och skötsel
- 1996:1 Women in Forestry – What is their situation?
- 1996:2 Skogens kvinnor – Hur är läget?
- 1997:2 Naturvårdsutbildning (20 poäng) Hur gick det?
- 1997:5 Miljeu96 Rådgivning. Rapport från utvärdering av miljeurådgivningen
- 1997:6 Effekter av skogsbränsleuttag och askåterföring – en litteraturstudie
- 1997:7 Målgruppsanalys
- 1997:8 Effekter av tungmetallnedfall på skogslevande landsnäckor (with English Summary: The impact on land snails by atmospheric deposition of heavy metals)
- 1997:9 GIS-metodik för kartläggning av markförsurning – En pilotstudie i Jönköpings län
- 1998:1 Miljökonsekvensbeskrivning (MKB) av skogsbränsleuttag, asktillförsel och övrig näringskompensation
- 1998:3 Dalaskog - Pilotprojekt i landskapsanalys
- 1998:4 Användning av satellitdata – hitta avverkad skog och uppskatta lövröjningsbehov
- 1998:5 Baskatjoner och aciditet i svensk skogsmark - tillstånd och förändringar
- 1998:6 Övervakning av biologisk mångfald i det brukade skogslandskapet. With a summary in English: Monitoring of biodiversity in managed forests.
- 1998:7 Marksvampar i kalkbarrskogar och skogsbeten i Gotländska nyckelbiotoper
- 1999:1 Miljökonsekvensbeskrivning av Skogsstyrelsens förslag till åtgärdsprogram för kalkning och vitalisering
- 1999:2 Internationella konventioner och andra instrument som behandlar internationella skogsfrågor
- 2000:1 Samordnade åtgärder mot försurning av mark och vatten - Underlagsdokument till Nationell plan för kalkning av sjöar och vattendrag
- 2000:4 Skogsbruket i den lokala ekonomin
- 2000:5 Aska från biobränsle
- 2000:6 Skogsskadeinventering av bok och ek i Sydsverige 1999
- 2001:1 Landmolluskfaunans ekologi i sump- och myrskogar i mellersta Norrland, med jämförelser beträffande förhållandena i södra Sverige
- 2001:2 Arealförluster från skogliga avrinningsområden i Västra Götaland
- 2001:3 The proposals for action submitted by the Intergovernmental Panel on Forests (IPF) and the Intergovernmental Forum on Forests (IFF) - in the Swedish context
- 2001:4 Resultat från Skogsstyrelsens ekenkät 2000
- 2001:5 Effekter av kalkning i utströmningsområden med kalkkross 0 - 3 mm
- 2001:6 Biobränslen i Söderhamn
- 2001:7 Entreprenörer i skogsbruket 1993-1998
- 2001:8A Skogspolitisk historia
- 2001:8B Skogspolitiken idag - en beskrivning av den politik och övriga faktorer som påverkar skogen och skogsbruket
- 2001:8C Gröna planer
- 2001:8D Föryngring av skog
- 2001:8E Fornlämningar och kulturmiljöer i skogsmark
- 2001:8G Framtidens skog
- 2001:8H De skogliga aktörerna och skogspolitiken
- 2001:8I Skogsbilvägar
- 2001:8J Skogen sociala värden
- 2001:8K Arbetsmarknadspolitiska åtgärder i skogen
- 2001:8L Skogsvårdsorganisationens uppdragsverksamhet
- 2001:8M Skogsbruk och rennäring
- 2001:8O Skador på skog
- 2001:9 Projekterfarenheter av landskapsanalys i lokal samverkan – (LIFE 96 ENV S 367) Uthålligt skogsbruk byggt på landskapsanalys i lokal samverkan
- 2001:11A Strategier för åtgärder mot markförsurning
- 2001:11B Markförsurningsprocesser
- 2001:11C Effekter på biologisk mångfald av markförsurning och motåtgärder

2001:11D	Urvalskriterier för bedömning av markförsurning
2001:11E	Effekter på kvävedynamiken av markförsurning och motåtgärder
2001:11F	Effekter på skogsproduktion av markförsurning och motåtgärder
2001:11G	Effekter på tungmetallers och cesiums rörlighet av markförsurning och motåtgärder
2002:1	Ekskador i Europa
2002:2	Gröna Huset, slutrapport
2002:3	Project experiences of landscape analysis with local participation – (LIFE 96 ENV S 367) Local participation in sustainable forest management based on landscape analysis
2002:4	Landskapsekologisk planering i Söderhamns kommun
2002:5	Miljöriktig vedeldning - Ett informationsprojekt i Söderhamn
2002:6	White backed woodpecker landscapes and new nature reserves
2002:7	ÄBIN Satellit
2002:8	Demonstration of Methods to monitor Sustainable Forestry, Final report Sweden
2002:9	Inventering av frötäktssbestånd av stjalkek, bergek och rödek under 2001 - Ekdöd, skötsel och naturvård
2002:10	A comparison between National Forest Programmes of some EU-member states
2002:11	Satellitbaserade skattningar av skogliga variabler
2002:12	Skog & Miljö - Miljöbeskrivning av skogsmarken i Söderhamns kommun
2003:1	Övervakning av biologisk mångfald i skogen - En jämförelse av två metoder
2003:2	Fågelfaunan i olika skogsmiljöer - en studie på beståndsnivå
2003:3	Effektivare samråd mellan rennärning och skogsbruk -förbättrad dialog via ett utvecklat samrådsförfarande
2003:4	Projekt Nissadalen - En integrerad strategi för kalkning och askspridning i hela avrinningsområden
2003:5	Projekt Renbruksplan 2000-2002 Slutrapport, - ett planeringsverktyg för samebyarna
2003:6	Att mäta skogens biologiska mångfald - möjligheter och hinder för att följa upp skogspolitikens miljömål i Sverige
2003:7	Vilka botaniska naturvärden finns vid torplämningar i norra Uppland?
2003:8	Kalkgranskogar i Sverige och Norge – förslag till växtsociologisk klassificering
2003:9	Skogsägare på distans - Utvärdering av SVO:s riktade insatser för utbor
2003:10	The EU enlargement in 2004: analysis of the forestry situation and perspectives in relation to the present EU and Sweden
2004:1	Effektuppföljning skogsmarkskalkning tillväxt och trädvitalitet, 1990-2002
2004:2	Skogliga konsekvensanalyser 2003 - SKA 03
2004:3	Natur- och kulturinventeringen i Kronobergs län 1996 - 2001
2004:4	Naturlig förnygring av tall
2004:5	How Sweden meets the IPF requirements on nfp
2004:6	Synthesis of the model forest concept and its application to Vilhelmina model forest and Barents model forest network
2004:7	Vedlevande arters krav på substrat - sammanställning och analys av 3.600 arter
2004:8	EU-utvidgningen och skogsindustrin - En analys av skogsindustrins betydelse för de nya medlemsländernas ekonomier
2004:10	Om virkesförrådets utveckling och dess påverkan på skogsbrukets lönsamhet under perioden 1980-2002
2004:11	Naturskydd och skogligt genbevarande
2004:12	Når vi skogspolitikens mångfaldsmål på artnivå? - Åtgärdsförslag för uppföljning och metodutveckling
2005:1	Access to the forests for disabled people
2005:2	Tillgång till naturen för människor med funktionshinder
2005:3	Besökarstudier i naturområden - en handbok
2005:4	Visitor studies in nature areas - a manual
2005:5	Skogshistoria år från år 1177-2005
2005:6	Vägar till ett effektivare samarbete i den privata tätortsnära skogen
2005:7	Planering för rekreation - Grön skogsbruksplan i privatägd tätortsnära skog
2005:8a-8c	Report from Proceedings of ForestSAT 2005 in Borås May 31 - June 3
2005:9	Sammanställning av stormskador på skog i Sverige under de senaste 210 åren
2005:10	Frivilliga avsättningar - en del i Miljökvalitetsmålet Levande skogar
2005:11	Skogliga sektorsmål - förutsättningar och bakgrundsmaterial
2005:12	Målbilder för det skogliga sektorsmålet - hur går det med bevarandet av biologisk mångfald?
2005:13	Ekonomiska konsekvenser av de skogliga sektorsmålen
2005:14	Tio skogsägares erfarenheter av stormen
2005:15	Uppföljning av skador på fornlämningar och övriga kulturlämningar i skog

2005:16	Mykorrhizasvampar i örtrika granskogar - en metodstudie för att hitta värdefulla miljöer
2005:17	Forskningsseminarium skogsbruk - rennäring 11-12 augusti 2004
2005:18	Klassning av renbete med hjälp av ståndortsboniteringens vegetationstypsindelning
2005:19	Jämförelse av produktionspotential mellan tall, gran och björk på samma ståndort
2006:1	Kalkning och askspridning på skogsmark - redovisning av arealer som ingått i Skogsstyrelsens försöksverksamhet 1989-2003
2006:2	Satellitbildsanalys av skogsbilvägar över våtmarker
2006:3	Myllrande Våtmarker - Förslag till nationell uppföljning av delmålet om byggande av skogsbilvägar över värdefulla våtmarker
2006:4	Granbarkborren - en scenarioanalys för 2006-2009
2006:5	Överensstämmer anmält och verkligt GROT-uttag?
2006:6	Klimathotet och skogens biologiska mångfald
2006:7	Arenor för hållbart brukande av landskapets alla värden - begreppet Model Forest som ett exempel
2006:8	Analys av riskfaktorer efter stormen Gudrun
2006:9	Stormskadad skog - förnygring, skador och skötsel
2006:10	Miljökonsekvenser för vattenkvalitet, Underlagsrapport inom projektet Stormanalys
2006:11	Miljökonsekvenser för biologisk mångfald - Underlagsrapport inom projekt Stormanalys
2006:12	Ekonomiska och sociala konsekvenser i skogsbruket av stormen Gudrun
2006:13	Hur drabbades enskilda skogsägare av stormen Gudrun - Resultat av en enkätundersökning
2006:14	Riskhantering i skogsbruket
2006:15	Granbarkborrens utnyttjande av vindfallen under första sommaren efter stormen Gudrun - (The spruce bark beetle in wind-felled trees in the first summer following the storm Gudrun)
2006:16	Skogliga sektorsmål i ett internationellt sammanhang
2006:17	Skogen och ekosystemansatsen i Sverige
2006:18	Strategi för hantering av skogliga naturvärden i Norrtälje kommun ("Norrtäljeprojektet")
2006:19	Kantzonens ekologiska roll i skogliga vattendrag - en litteraturöversikt
2006:20	Ägoslag i skogen - Förslag till indelning, begrepp och definitioner för skogsrelaterade ägoslag
2006:21	Regional produktionsanalys - Konsekvenser av olika miljöambitioner i länen Dalarna och Gävleborg
2006:22	Regional skoglig Produktionsanalys - Konsekvenser av olika skötselregimer
2006:23	Biomassaflöden i svensk skogsnäring 2004
2006:24	Trädbränslestatistik i Sverige - en förstudie
2006:25	Tillväxtstudie på Skogsstyrelsens obsytor
2006:26	Regional produktionsanalys - Uppskattning av tillgängligt trädbränsle i Dalarnas och Gävleborgs län
2006:27	Referenshägn som ett verktyg i vilt- och skogsförvaltning
2007:1	Utvärdering av ÄBIN
2007:2	Trädslagets betydelse för markens syra-basstatus - resultat från Ståndortskarteringen
2007:3	Älg- och rådjursstammarnas kostnader och värden
2007:4	Virkesbalanser för år 2004
2007:5	Life Forests for water - summary from the final seminar in Lycksele 22-24 August 2006
2007:6	Renskadorna i plant- och ungskog - en litteraturöversikt och analys av en taxeringsmetod
2007:7	Övervakning och klassificering av skogsvattendrag i enlighet med EU:s ramdirektiv för vatten - exempel från Emån och Öreälven
2007:8	Svenskt skogsbruk möter klimatförändringar
2007:9	Uppföljning av skador på fornlämningar i skogsmark
2007:10	Utgör kvävegödsling av skog en risk för Östersjön? Slutsatser från ett seminarium anordnat av Baltic Sea 2020 i samarbete med Skogsstyrelsen
2008:1	Arenas for Sustainable Use of All Values in the Landscape - the Model Forest concept as an example
2008:2	Samhällsekonomisk konsekvensanalys av skogsmarks- och ytvattenkalkning
2008:3	Mercury Loading from forest to surface waters: The effects of forest harvest and liming
2008:4	The impact of liming on ectomycorrhizal fungal communities in coniferous forests in Southern Sweden
2008:5	Långtidseffekter av kalkning på skogsmarkens kol- och kväveförråd
2008:6	Underlag för en nationell strategi för skötsel och skydd av sumpskogar
2008:7	Regionala analyser om kontinuitetsskogar och hyggesfritt skogsbruk
2008:8	Frötäkt och frötäktsområden av gran och tall i Sverige
2008:9	Vägledning vid skogsmarkskalkning
2008:10	Områden som skogsmarkskalkats inom Skogsstyrelsens försöksverksamhet 2005-2007
2008:11	Inventering av ädellövplanteringar på stormhyggen från 1999 i Skåne
2008:12	Aluminiumhalter i skogsbäckar och variationen med avrinningsområdenas egenskaper
2008:13	Åtgärder för ett uthålligt brukande av skogsmarken - resultat från studier finansierade inom Movib
2008:14	Användningen av växtskyddsmedel inom skogsbruket

2008:15	Skogsmarkskalkning
2008:16	Skogsmarkskalkningens effekter på kemin i mark, grundvatten och ytvatten i SKOKAL-områdena 16 år efter behandling
2008:18	Effekter av skogsbruk på rennärings - en litteraturstudie
2008:19	Hyggesfritt skogsbruk i ädellövskog - En litteratursammanställning
2008:20	Kontinuitetsskogar och hyggesfritt skogsbruk i ädellövskogar - slutrapport för delprojekt Ädellöv
2008:21	Skoglig kontinuitet och historiska kartor - en metodstudie för bokskog
2008:22	Kontinuitetsskogar och Kontinuitetsskogsbruk – Slutrapport för delprojekt Skötsel – hyggesfritt skogsbruk
2008:23	Naturkultur – Utvecklingen i försöksserien de 10 första åren
2008:24	Jämförelse av ekonomi och produktion mellan trakthyggesbruk och blädning i skiktad granskog – analyser på beståndsnivå baserade på simulering
2008:25	Skogliga konsekvensanalyser 2008 – SKA-VB 08
2009:1	Åtgärdsplanering i reglerade vattendrag – arbetsgång och åtgärdsförslag i övre Ångermanälven
2009:2	Skog & Historia i Uppland – Gröna Jobb 2004-2008
2009:3	Utvärdering av metoder för kvantifiering av epifytiska hänglavar
2009:4	Kartläggning och Identifiering av kontinuitetsskog
2009:5	Skogsproduktion i stormområdet: Ett underlag för Skogsstyrelsens strategi för uthållig skogsproduktion
2009:6	Ekonomisk beskrivning av konsekvenser i samband med ledningsintrång i skogsmark
2009:7	Avverkning av nyckelbiotoper och objekt med höga naturvärden – en gis-analys och inventeringsdata från Polytax
2009:8	Produktionsanalys i Gävleborgs län
2009:9	Skogsstyrelsens erfarenheter kring samarbetsnätverk i landskapet
2010:1	Förnygra – Vårda – Skydda – Underlag för Skogsstyrelsens strategi för hållbar skogsproduktion
2010:2	Effektiv rådgivning – Slutrapport
2010:3	Markägarenkäten. Skogsstyrelsens delrapport för undersökningarna om processen för formellt skydd 2005-2008
2010:4	Landskapsansats för bevarande av skoglig biologisk mångfald – en uppföljning av 1997 års regionala bristanalys, och om behovet av samverkan mellan aktörer
2010:5	Översyn av Skogsstyrelsens virkesmätningföreskrifter – Analys och förslag
2010:6	Polytax 5/7 återväxttaxering: Resultat från 1999-2008
2010:7	Behöver omvandlingstalen mellan m3f ub och m3sk revideras? – En förstudie
2010:8	Åtgärdsprogram för bevarande av vitryggig hackspett och dess livsmiljöer 2005-2009 – Slutrapport
2010:9	Störningskänslighet hos lavar i barrskogar
2011:1	Polytax 5/7 återväxttaxering: Resultat från 1999-2009
2011:2	Inte klar
2011:3	Möjligheter att förbättra måluppfyllelse vad gäller miljöhänsyn vid förnygringsavverkning: Rapport efter en analys och rådgivande prioritering av åtgärder
2011:4	Fastighetsavtal – vidareutveckling av modell till flygfärdig produkt, Slutrapport
2011:5	Nedre Ångermanälven och Faxälven – förslag till miljöförbättrande åtgärder
2011:6	Upprättade renbruksplaner – 2005-2010
2011:7	Kontinuitetsskogar och hyggesfritt skogsbruk – Slutrapport för delprojekt naturvärden
2011:8	Utredningsrapport – Långsiktig plan för Skogsstyrelsens inventeringar och uppföljningar
2012:1	Kommunikationsstrategi för Renbruksplan
2012:2	Förstudierapport, dialog och samverkan mellan skogsbruk och rennärings
2012:3	Hänsyn till kulturmiljöer – resultat från P3 2008-2011
2012:4	Kalibrering för samsyn över myndighetsgränserna avseende olika former av dikningsåtgärder i skogsmark
2012:5	Skogsbrukets frivilliga avsättningar
2012:6	Långsiktiga effekter på vattenkemi, öringsbestånd och bottenfauna efter ask- och kalkbehandling i hela avrinningsområden i brukad skogsmark – utvärdering 13 år efter åtgärder mot försurning
2012:7	Nationella skogliga produktionsmål – Uppföljning av 2005 års sektorsmål
2012:8	Kommunikationsstrategi för Renbruksplan – Är det en fungerande modell för samebyarna vid samråd?
2012:9	Ökade risker för skador på skog och åtgärder för att minska riskerna
2012:10	Hänsynsuppföljning - grunder
2012:11	Virkesproduktion och inväxning i skiktad skog efter höggallring
2012:12	Tillståndet för skogsgenetiska resurser i Sverige. Rapport till FAO
2013:1	Återväxtstöd efter stormen Gudrun

2013:2	Förändringar i återväxtkvalitet, val av föryngringsmetoder och trädslagsanvändning mellan 1999 och 2012
2013:3	Hänsyn till forn- och kulturlämningar – Resultat från Kulturpolytaxen 2012
2013:4	Hänsynsuppföljning – underlag inför detaljerad kravspecifikation, En delleverans från Dialog om miljöhänsyn
2013:5	Målbilder för god miljöhänsyn – En delleverans från Dialog om miljöhänsyn
2014:1	Effekter av kvävegödsling på skogsmark – Kunskapssammanställning utförd av SLU på begäran av Skogsstyrelsen
2014:2	Renbruksplan – från tanke till verklighet
2014:3	Användning och betydelsen av RenGIS i samrådsprocessen med andra markanvändare
2014:4	Hänsynen till forn- och kulturlämningar - Resultat från Hänsynsuppföljning Kulturmiljöer 2013

Av Skogsstyrelsen publicerade Meddelanden:

1991:2	Vägplan -90
1991:5	Ekologiska effekter av skogsbränsleuttag
1995:2	Gallringsundersökning 92
1995:3	Kontrolltaxering av nyckelbiotoper
1996:1	Skogsstyrelsens anslag för tillämpad skogsproduktionsforskning
1997:1	Naturskydd och naturhänsyn i skogen
1997:2	Skogsvårdsorganisationens årskonferens 1996
1998:1	Skogsvårdsorganisationens Utvärdering av Skogspolitiken
1998:2	Skogliga aktörer och den nya skogspolitiken
1998:3	Föryngringsavverkning och skogsbilvägar
1998:4	Miljöhänsyn vid föryngringsavverkning - Delresultat från Polytax
1998:5	Beståndsanläggning
1998:6	Naturskydd och miljöarbete
1998:7	Röjningsundersökning 1997
1998:8	Gallringsundersökning 1997
1998:9	Skadebilden beträffande fasta fornlämningar och övriga kulturmiljövärden
1998:10	Produktionskonsekvenser av den nya skogspolitiken
1998:11	SMILE - Uppföljning av sumpskogsskötsel
1998:12	Sköter vi ädellövskogen? - Ett projekt inom SMILE
1998:13	Riksdagens skogspolitiska intentioner. Om mål som uppdrag till en myndighet
1998:14	Swedish forest policy in an international perspective. (Utförd av FAO)
1998:15	Produktion eller miljö. (En mediaundersökning utförd av Göteborgs universitet)
1998:16	De trädbevuxna impedimentens betydelse som livsmiljöer för skogslevande växt- och djurarter
1998:17	Verksamhet inom Skogsvårdsorganisationen som kan utnyttjas i den nationella miljöövervakning
1998:19	Skogsvårdsorganisationens årskonferens 1998
1999:1	Nyckelbiotopsinventeringen 1993-1998. Slutrapport
1999:3	Sveriges sumpskogar. Resultat av sumpskogsinventeringen 1990-1998
2001:1	Skogsvårdsorganisationens Årskonferens 2000
2001:2	Rekommendationer vid uttag av skogsbränsle och kompensationsgödsling
2001:3	Kontrollinventering av nyckelbiotoper år 2000
2001:4	Åtgärder mot markförsurning och för ett uthålligt brukande av skogsmarken
2001:5	Miljöövervakning av Biologisk mångfald i Nyckelbiotoper
2001:6	Utvärdering av samråden 1998 Skogsbruk - rennäring
2002:1	Skogsvårdsorganisationens utvärdering av skogspolitikens effekter - SUS 2001
2002:2	Skog för naturvårdsändamål – uppföljning av områdesskydd, frivilliga avsättningar, samt miljöhänsyn vid föryngringsavverkning
2002:4	Action plan to counteract soil acidification and to promote sustainable use of forestland
2002:6	Skogsmarksgödsling - effekter på skogshushållning, ekonomi, sysselsättning och miljön
2003:1	Skogsvårdsorganisationens Årskonferens 2002
2003:2	Konsekvenser av ett förbud mot perimettrinbehandling av skogsplantor
2004:1	Kontinuitetsskogar - en förstudie
2004:2	Landskapsekologiska kärnområden - LEKO, Redovisning av ett projekt 1999-2003
2004:3	Skogens sociala värden
2004:4	Inventering av nyckelbiotoper - Resultat 2003
2006:1	Stormen 2005 - en skoglig analys
2007:1	Övervakning av insektsangrepp - Slutrapport från Skogsstyrelsens regeringsuppdrag
2007:2	Kvävegödsling av skogsmark

2007:3	Skogsstyrelsens inventering av nyckelbiotoper - Resultat till och med 2006
2007:4	Fördjupad utvärdering av Levande skogar
2007:5	Hållbart nyttjande av skog
2008:1	Kontinuitetsskogar och hyggesfritt skogsbruk
2008:2	Rekommendationer vid uttag av avverkningsrester och askåterföring
2008:3	Skogsbrukets frivilliga avsättningar
2008:4	Rundvirkes- och skogsbränslebalanser för år 2007 – SKA-VB 08
2009:1	Dikesrensningens regelverk
2009:2	Viltanpassad Skogsskötsel – Skogliga åtgärder för att minska skador
2009:3	Ny metod och nya definitioner i uppföljningen av frivilliga avsättningar
2009:4	Stubbskörd – kunskapssammanställning och Skogsstyrelsens rekommendationer
2009:5	Vidareutveckling av pågående viltskadeinventeringar
2009:6	En märkbar förändring i skogsägarnas vardag – Projekt Skogsägarnas myndighetskontakter
2009:7	Regler om användning av främmande trädslag
2010:1	Vattenförvaltningen i skogen
2010:2	Nationell tillämpning av FLEGT – Forest Law Enforcement, Governance and Trade
2011:1	Rillsyn enl 9 kap miljöbalken av verksamhet på mark som omfattas av skogsvårdslagen
2011:2	Skogs- och miljöpolitiska mål – brister, orsaker och förslag på åtgärder
2011:3	Skogliga inventeringsmetoder i en kunskapsbaserad älgförvaltning
2011:4	Uppdrag om nationella bestämmelser som kompletterar EU:s timmerförordning samt om revidering av virkesmätningsslagstiftningen
2011:5	Uppföljning av hänsyn till rennäringen
2011:6	Översyn av föreskrifter och allmänna råd för 30 paragrafen SvL – Del 1
2011:7	Hjortdjurens inverkan på tillväxt av produktionsträd och rekrytering av betesbegärliga trädslag – problembeskrivning, orsaker och förslag till åtgärder
2012:1	Förslag på regelförenklingar i skogsvårdslagstiftningen
2012:2	Uppdrag om nationella bestämmelser som kompletterar EU:s timmerförordning
2012:3	Beredskap vid skador på skog
2013:1	Dialog och samverkan mellan skogsbruk och rennäring
2013:2	Uppdrag om förslag till ny lagstiftning om virkesmätning
2013:3	Adaptiv skogsskötsel
2013:4	Ask och askskottsjukan i Sverige
2013:5	Förstudie om ett nationellt skogsprogram för Sverige – Förslag och ställningstaganden
2013:6	Förstudie om ett nationellt skogsprogram för Sverige – omvärldsanalys
2013:7	Ökad jämställdhet bland skogsägare
2013:8	Naturvårdsavtal för områden med sociala värden
2013:9	Skogens sociala värden – en kunskapssammanställning
2014:1	Översyn av föreskrifter och allmänna råd till 30 § SvL – Del 2

Beställning av Rapporter och Meddelanden

Skogsstyrelsen,
Böcker och Broschyrer
551 83 JÖNKÖPING
Telefon: 036 – 35 93 40
växel 036 – 35 93 00
fax 036 – 19 06 22
e-post: bocker@skogsstyrelsen.se
www.skogsstyrelsen.se/bocker

I Skogsstyrelsens Meddelande-serie publiceras redogörelser, utredningar med mera av officiell karaktär.

Innehållet överensstämmer med myndighetens policy.

I Skogsstyrelsens Rapport-serie publiceras redogörelser och utredningar med mera för vars innehåll författaren/författarna själva ansvarar.

Skogsstyrelsen publicerar dessutom fortlöpande: Foldrar, broschyrer, böcker med mera inom skilda skogliga ämnesområden. Skogsstyrelsen är också utgivare av tidningen SkogsEko.

Skogsstyrelsen verkar för att uppnå de skogs- och miljöpolitiska målen bland annat genom att beskriva tillståndet i skogen. Under 2013 genomfördes för andra året i rad ”Hänsynsuppföljning kulturmiljöer” i samarbete med Riksantikvarieämbetet.

Syftet var att följa upp hänsynen till kända och registrerade forn- och kulturlämningar i samband med avverkning och de efterföljande förnygringsåtgärderna. Inventeringen är årligen återkommande.

Rapporten redovisar resultaten samt inventeringens design och genomförande.